

BOFIT Kiina-tietoisku 2016

14.12.2016

Ohjelma

Tilaisuuden avaus

Seppo Honkapohja, pankinjohtaja, Suomen Pankki

Kiinan talouden ”uusi normaali”

Jouko Rautava, neuvonantaja, BOFIT

Kiinan velka – liian paljon, liian nopeasti ja väärään paikkaan

Juuso Kaaresvirta, vanhempi ekonomisti, BOFIT

Kiinan talousuudistusten vaikeampi vaihe ja sen poliittiset reunaehdot

Mikael Mattlin, yliopistonlehtori, Turun yliopisto

Kahvitauko noin klo 10.30–11.00

Jos Kiina aivastaa, niistäkö muu maailma?

likka Korhonen, tutkimuspäällikkö, BOFIT

Kiinalaiset yritysostoksilla maailmalla

Riikka Nuutilainen, ekonomisti, BOFIT

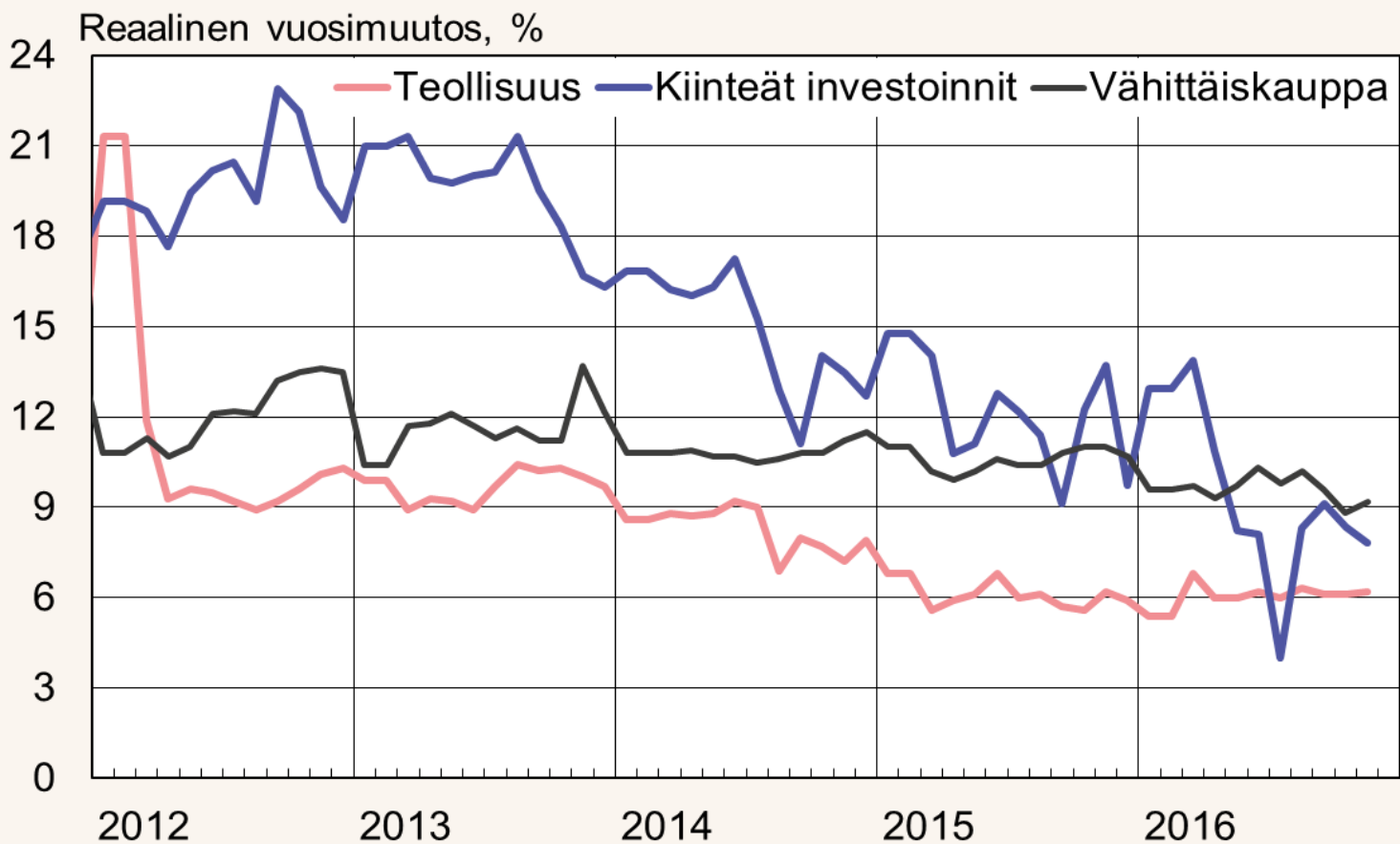
Jouko Rautava

Kiinan talouden "uusi normaali"

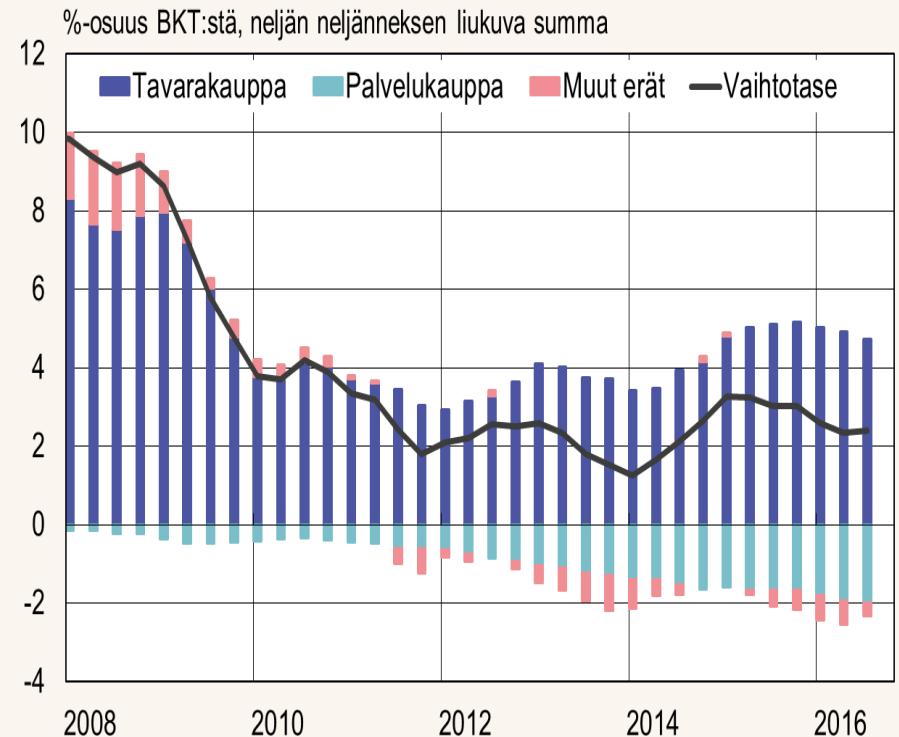
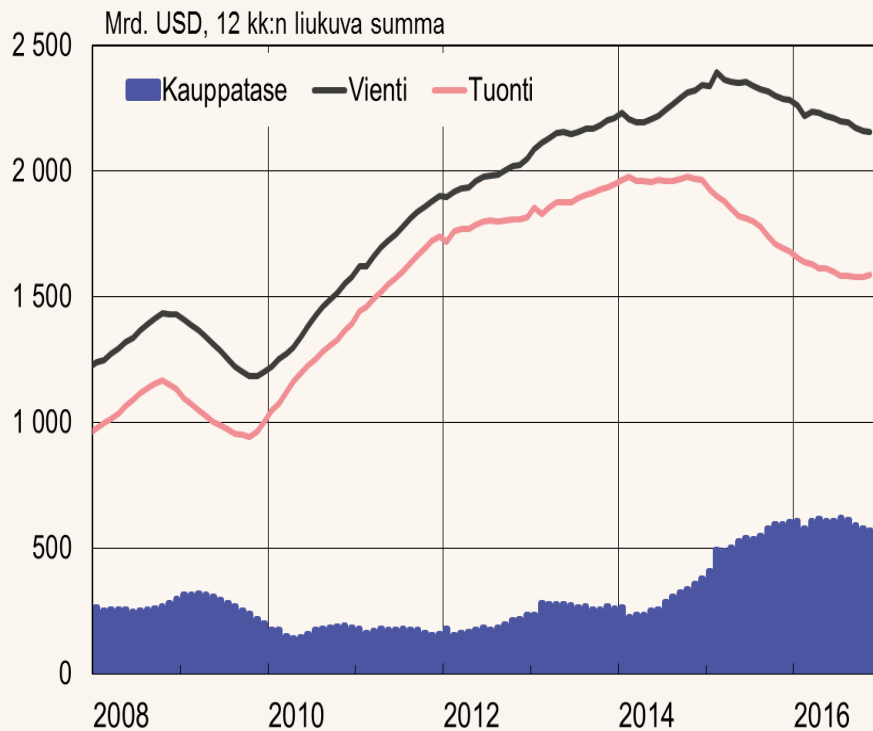
Kasvuvauhti hiipuu ja talouden rakenteet muuttuvat

Lähde: Macrobond

Muutokset heijastuvat ulkomaankauppaan

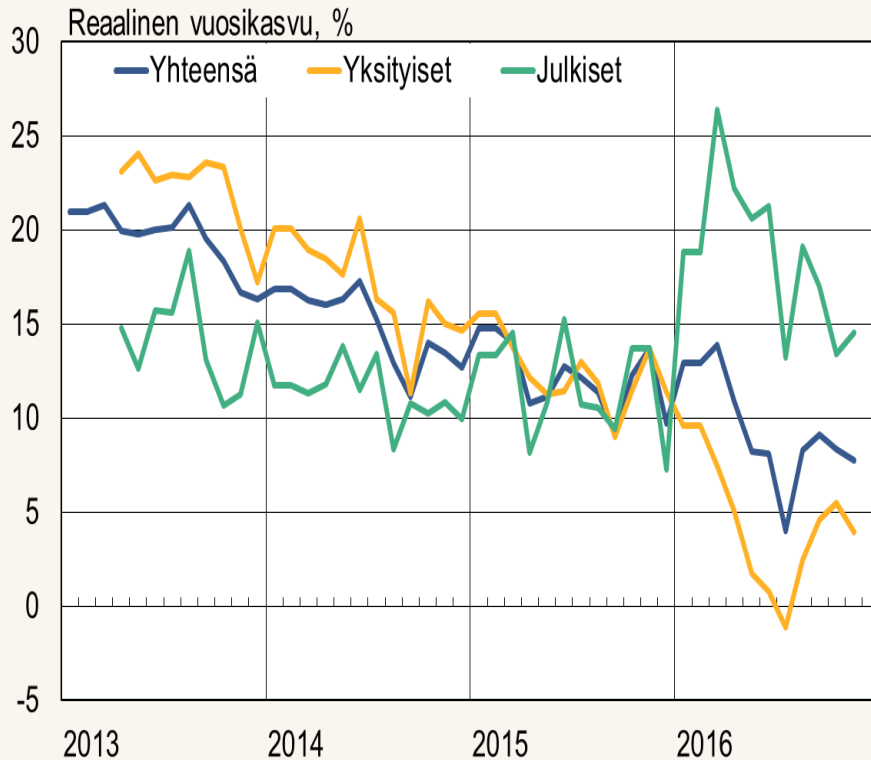

Lähde: Macrobond

Elvytyspolitiikalla haitallisia sivuvaikutuksia

Kiinteät investoinnit

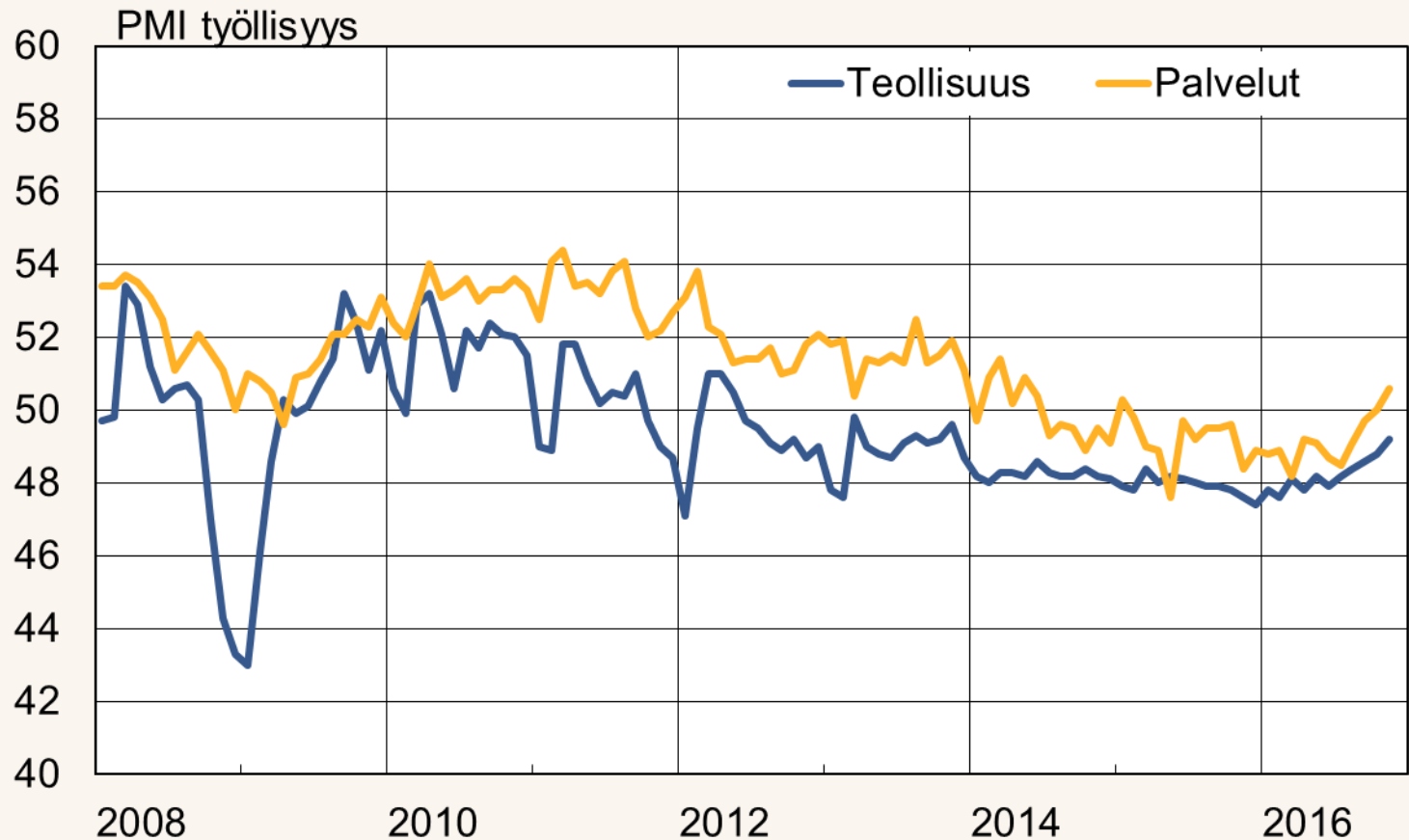
Elvytyspolitiikan ongelmia

- Suuri ja nopeasti kasvava velkataakka keskeinen talouspoliittinen ongelma
- Velkaelvytyksellä ei saada kasvua entiseen tapaan, vaan tuetaan helposti tuottamattomia yrityksiä
- Virheinvestointien ja markkinakuplien vaara kasvaa
- Taustalla kummittelee 6,5 prosentin kasvutavoite

Lähde: Macrobond

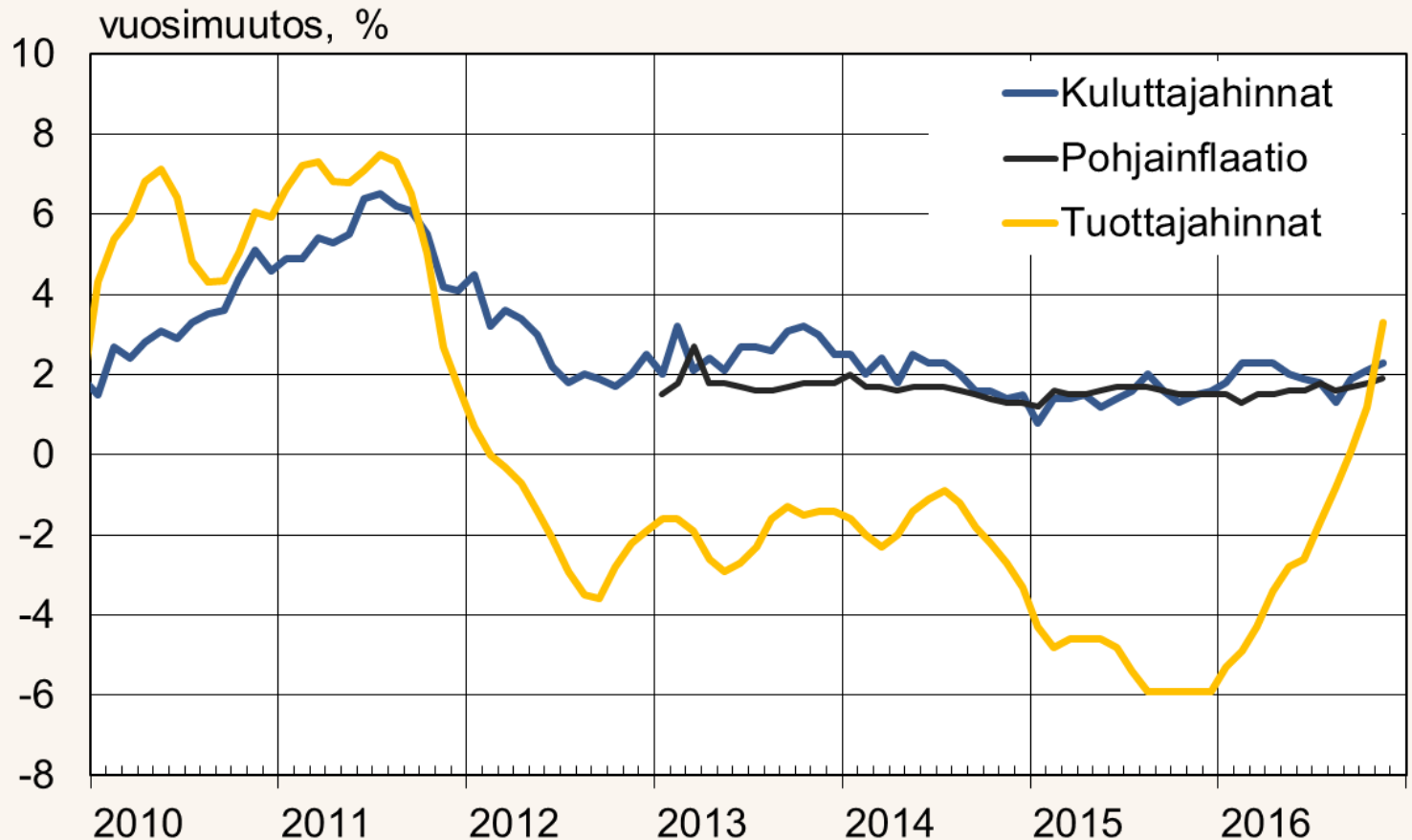
Talouspolitiikan viritys työllisyyskehityksen valossa

Lähde: Macrobond

Talouspolitiikan viritys hintakehityksen valossa

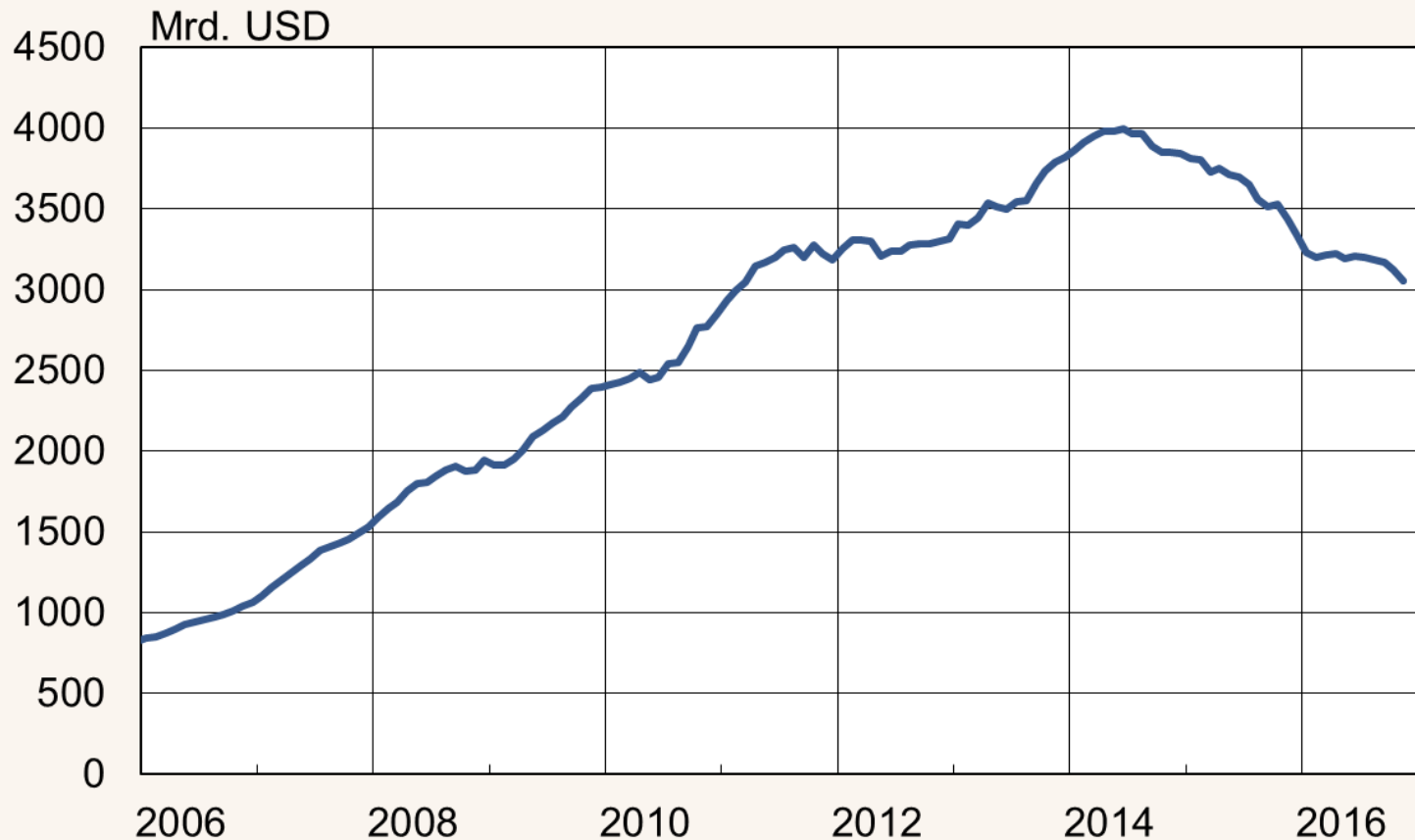

Lähde: Macrobond

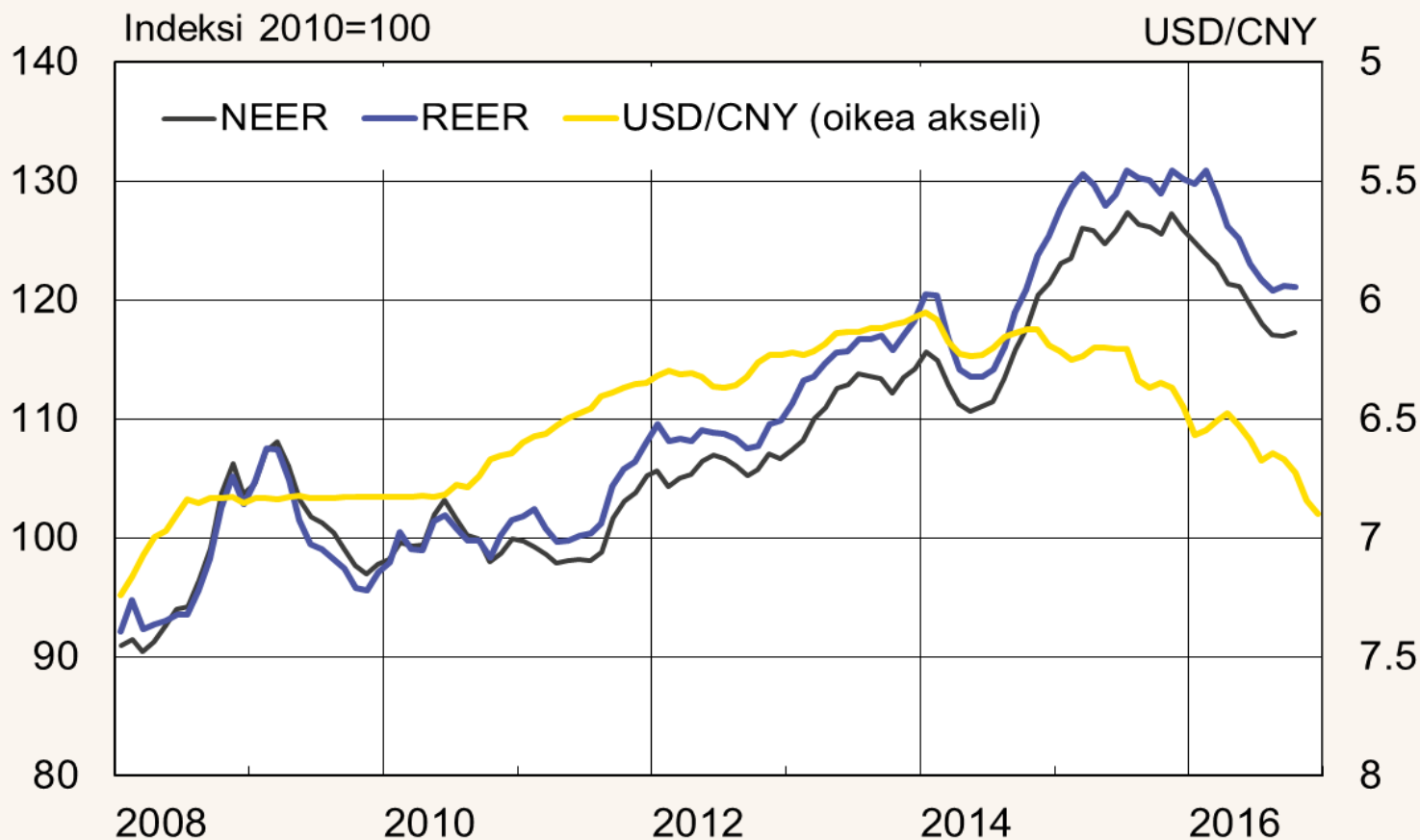
Pääomavirta ulos suurempi kuin vaihtotaseen ylijäämä – valuuttavaranto laskussa

Lähde: Macrobond

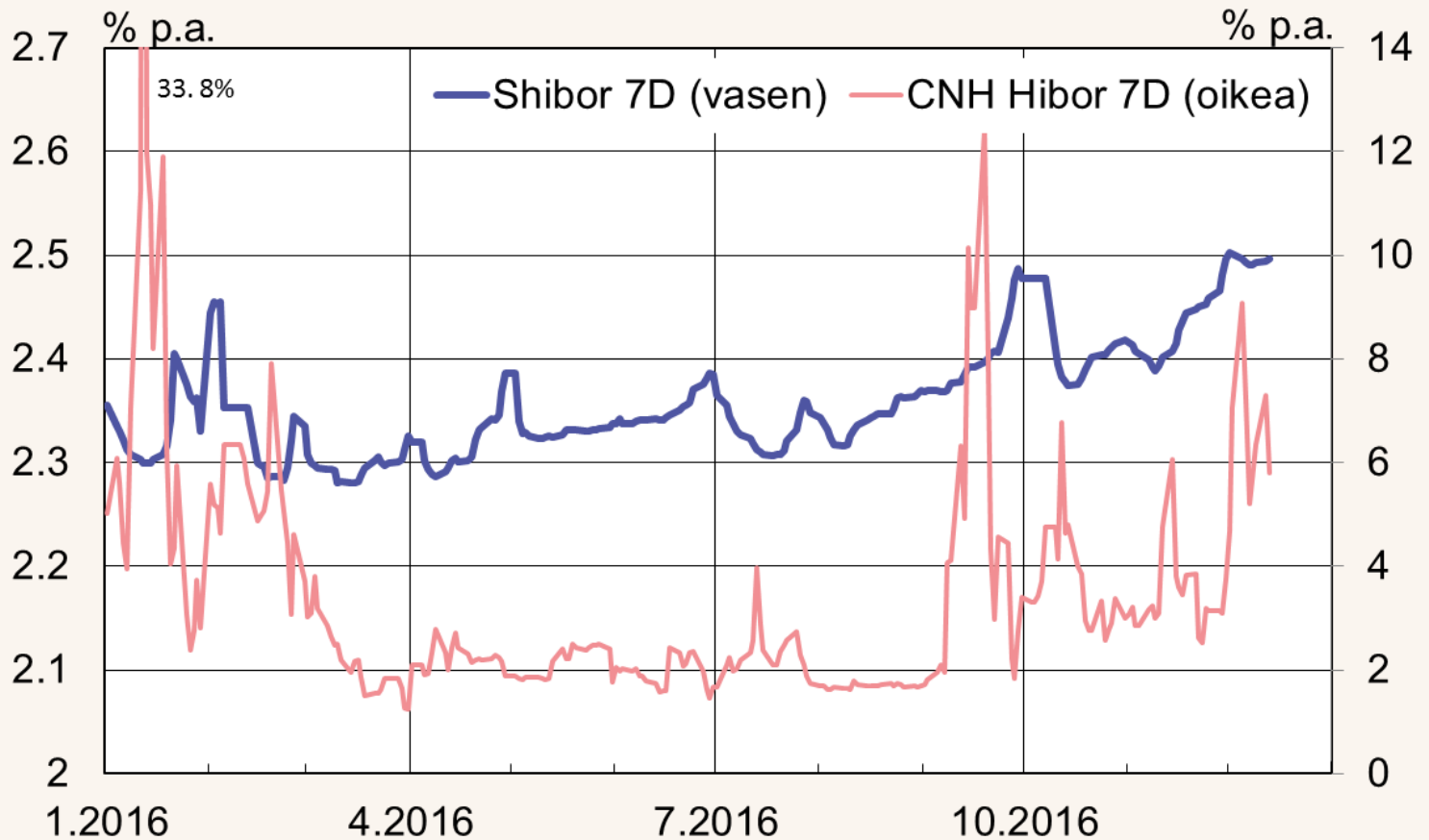
Valuuttakurssiin lisää joustoa

Lähde: BIS, Macrobond

Juanin rahamarkkinakorot nousussa

Lähde: Macrobond

Elvytyksen rinnalle määrätietoisempaan reformipolitiikkaa

Eteenpäin ...

- Talletussuoja
- Korkojen vapauttaminen
- Valuuttakurssimekanismin muutos
- SDR
- Pääomaliikkeiden vapauttamista, viimeisimpänä Shenzhen-Hong Kong -pörssikytkös
- Kahden lapsen -politiikka
- Armeija

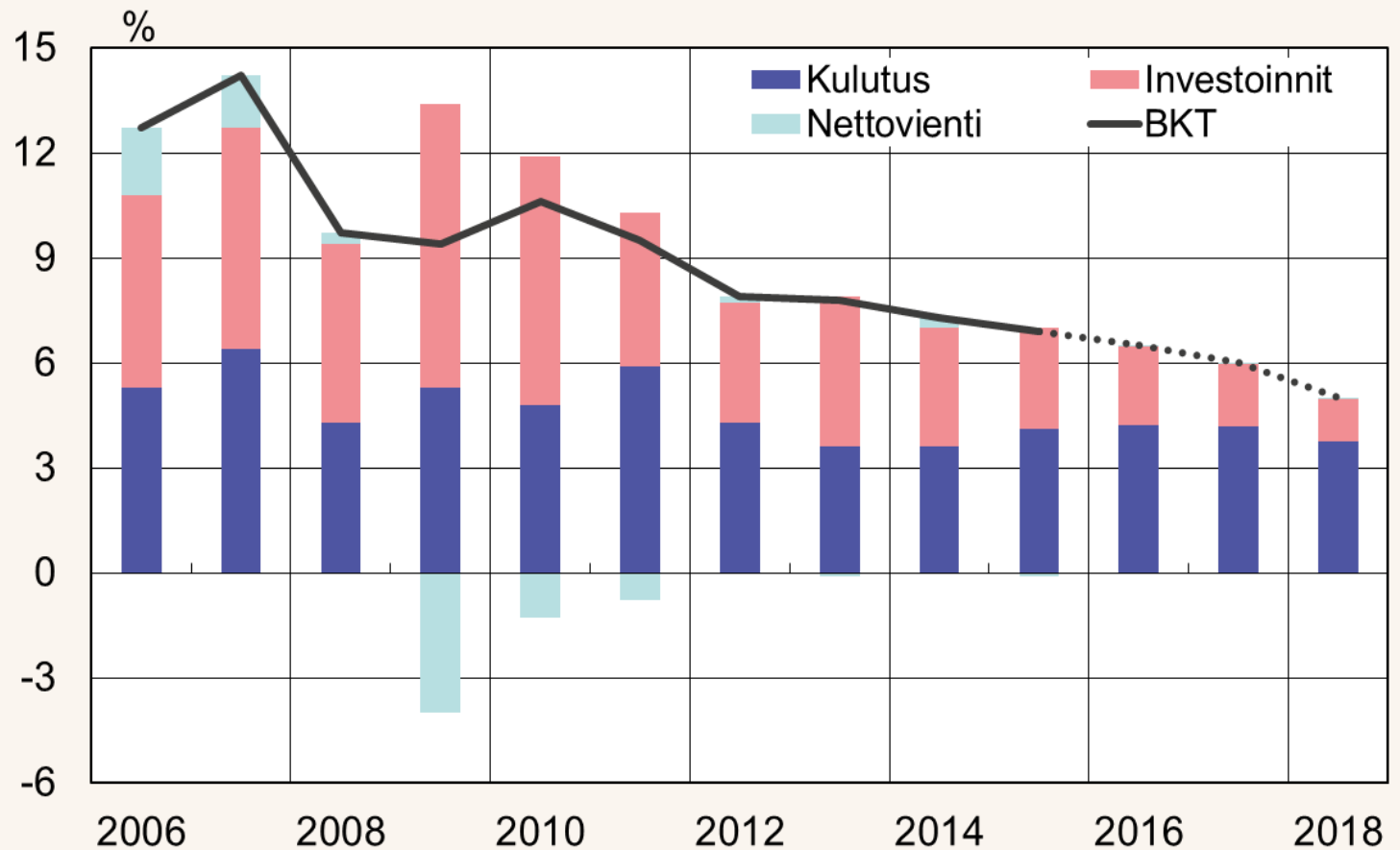
Paikallaan tai taaksepäin ...

- Valuuttasäätelyn lisääntyminen
- Juanin kansainvälisen roolin kasvu hidastunut
- Valtionyriyten (SOE) reformit
- Poliitiikan kommunikointi yleisölle
- Ristiriita talouden vapauttamisen ja poliittisen kontrollin kiristämisen välillä

- Nykytila ei kestävä, käytäntö pakottaa tekemään ratkaisuja
- Taloustilanne tuskin muuttuu paremmaksi reformien kannalta

Kiina kehittyy, kasvu hidastuu, riskit kasvavat

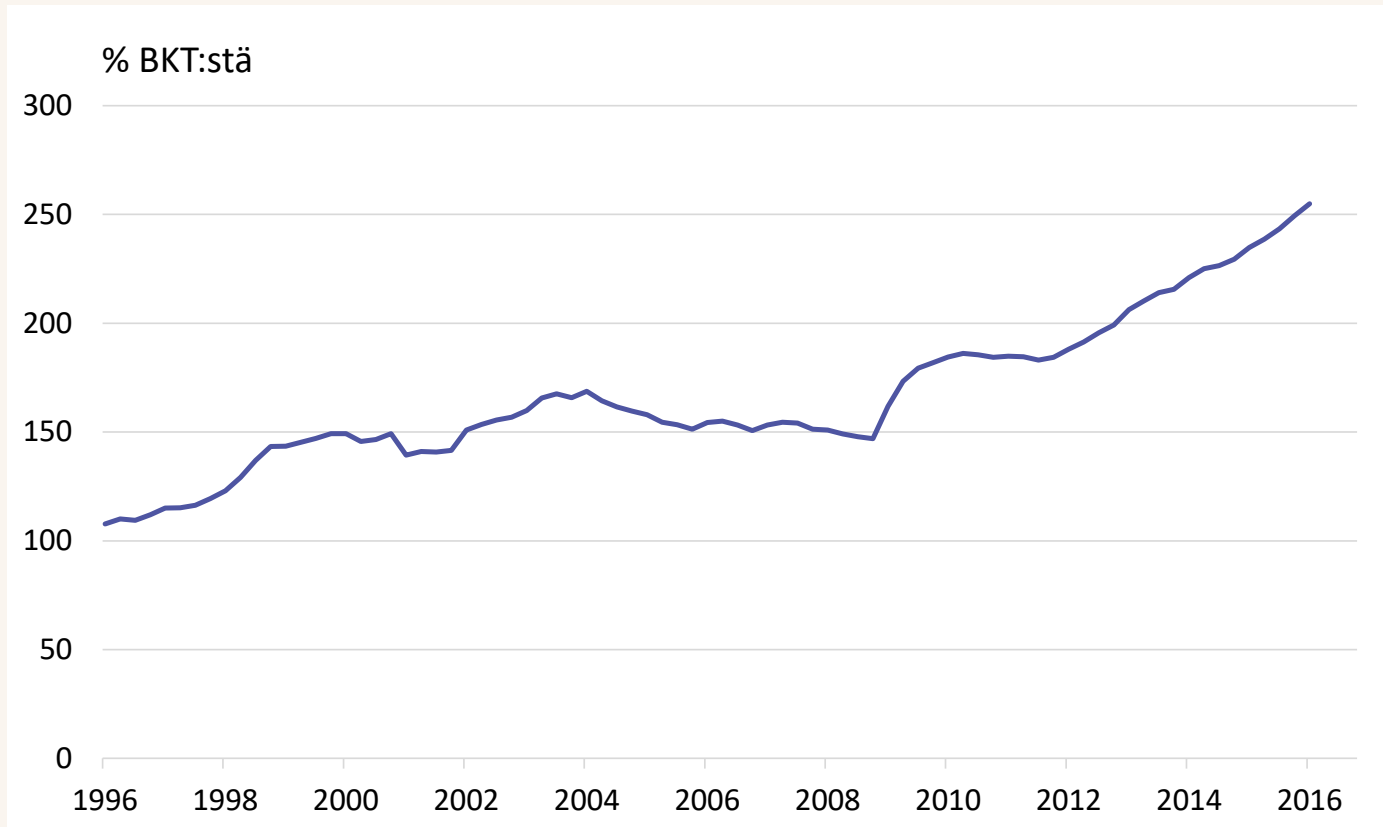
Kiinan tilastovirasto, BOFIT

**Kiinan velka –
liian paljon, liian nopeasti ja
väärään paikkaan**

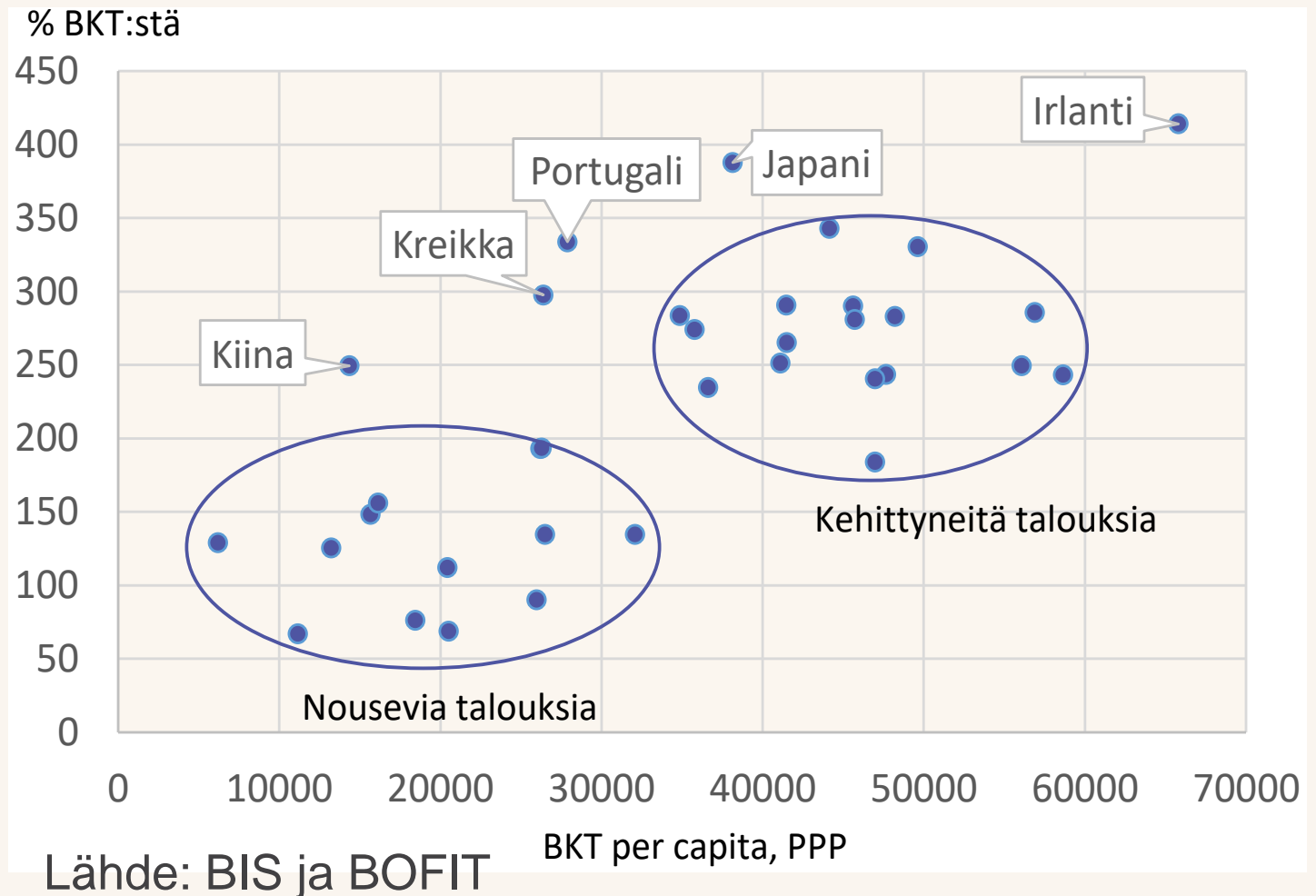
Finanssikriisin jälkeen velkaantuminen on ollut hyvin nopeaa

Lähteet: BIS ja BOFIT

Velkaa on noin kaksi kertaa niin paljon kuin nousevilla talouksilla keskimäärin.

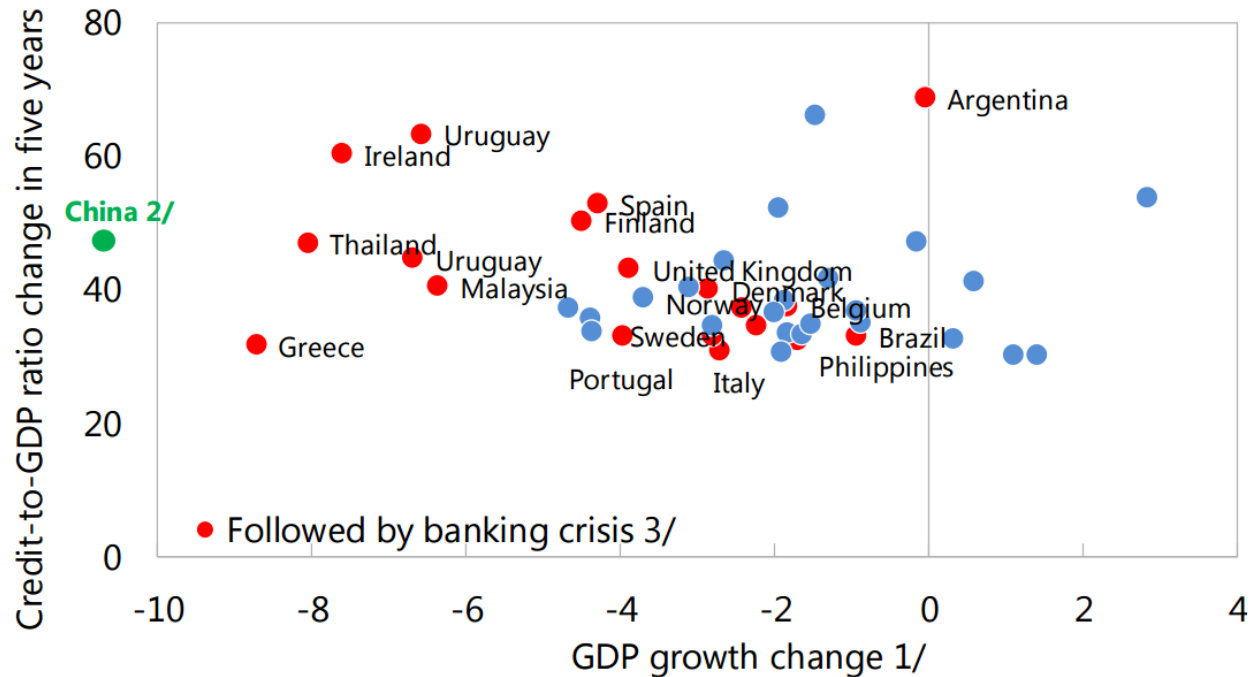

IMF: Nopeaa velkaantumista on useimmissa maissa seurannut talouskasvun hidastuminen ja monissa pankkikriisi

Credit Booms Tend to End Badly

(In percentage points)

Source: IMF staff estimates.

1/ Average growth differential between 5-year post-boom and 5-year pre-boom periods.

2/ No growth change as China's boom has not ended.

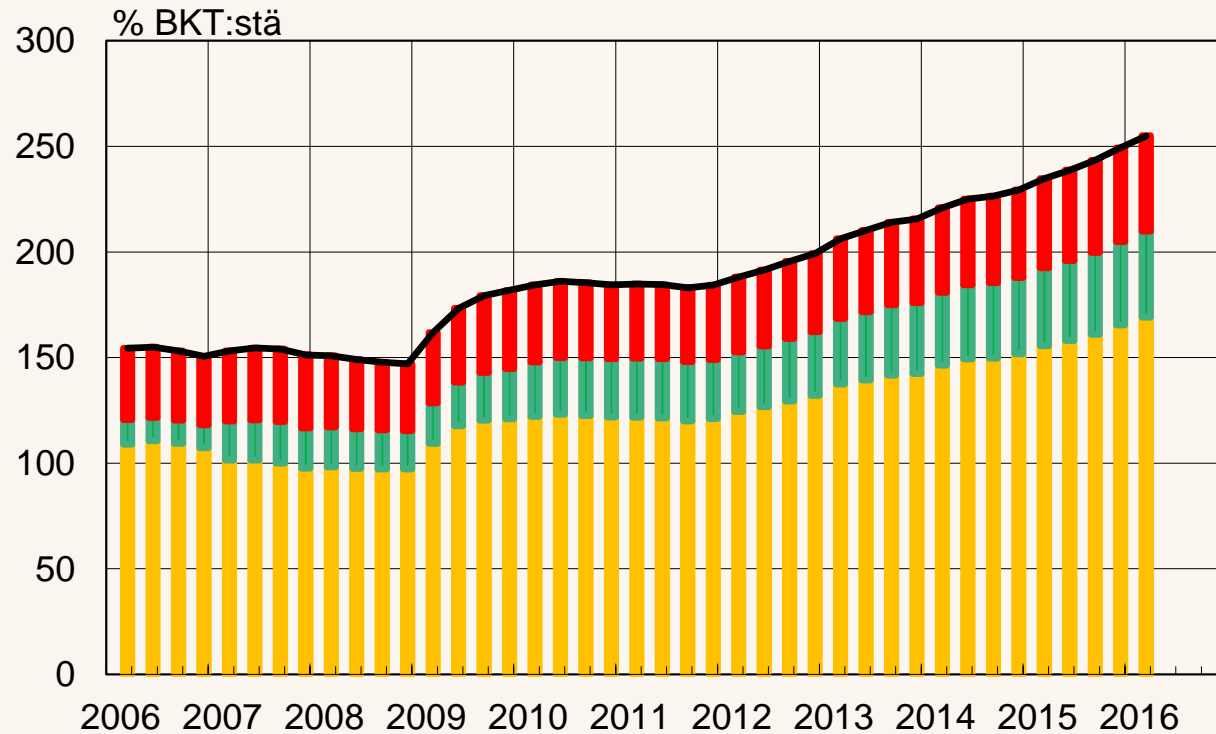
3/ Banking crisis is identified following Laeven and Valencia (2012). **Lähde: IMF**

Velka on keskittynyt yrityksiin

Kiinan velka*

- Yritysten velka (pl. rahoitussektori)
- Kotitalouksien velka
- Julkinen velka
- Kokonaisvelka

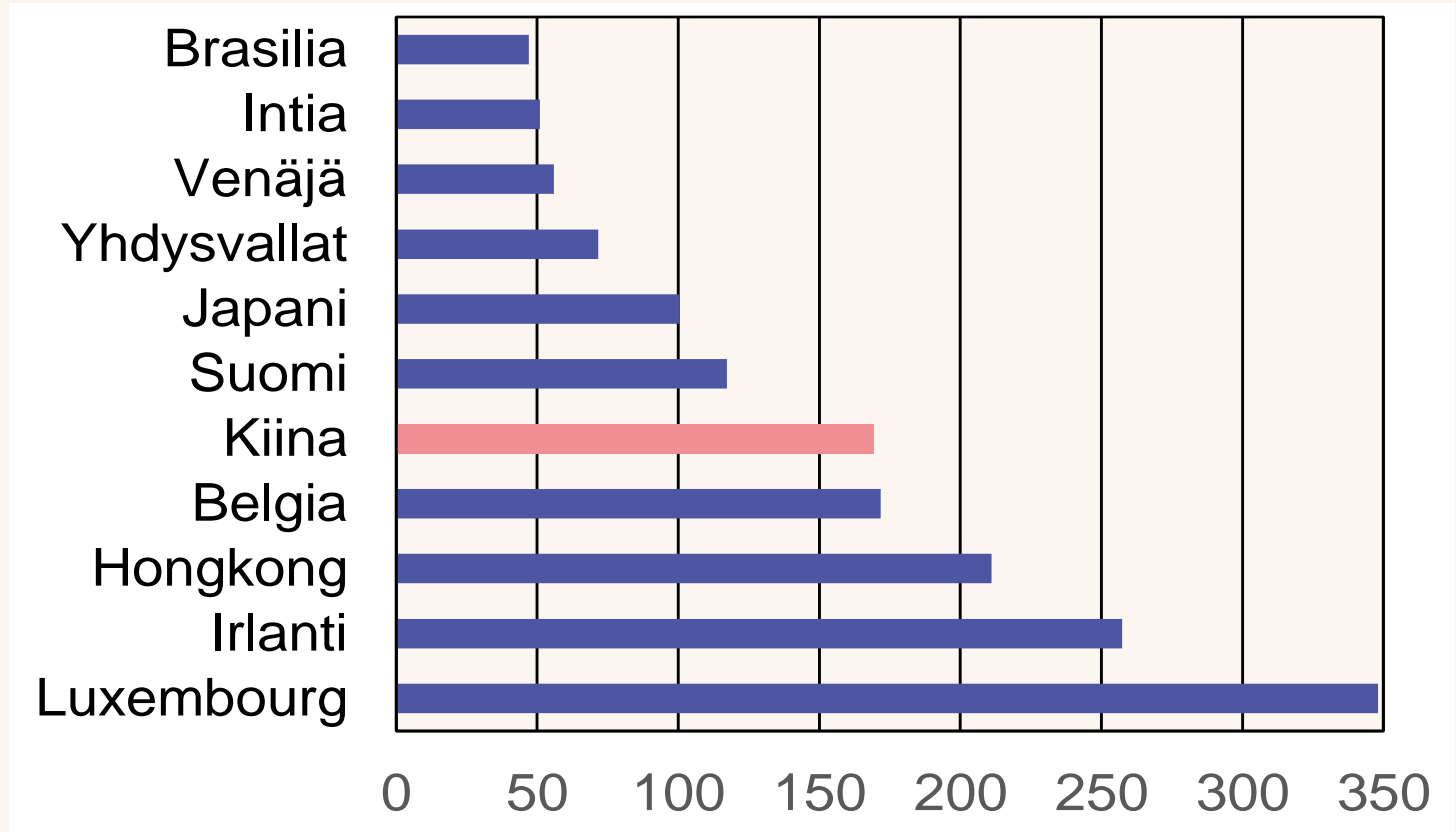
Lähde: BIS.

*pl. rahoitussektorin velka

Yritysten velka verrattuna muihin maihin mittava

% BKT:stä

Lähde: BIS ja BOFIT

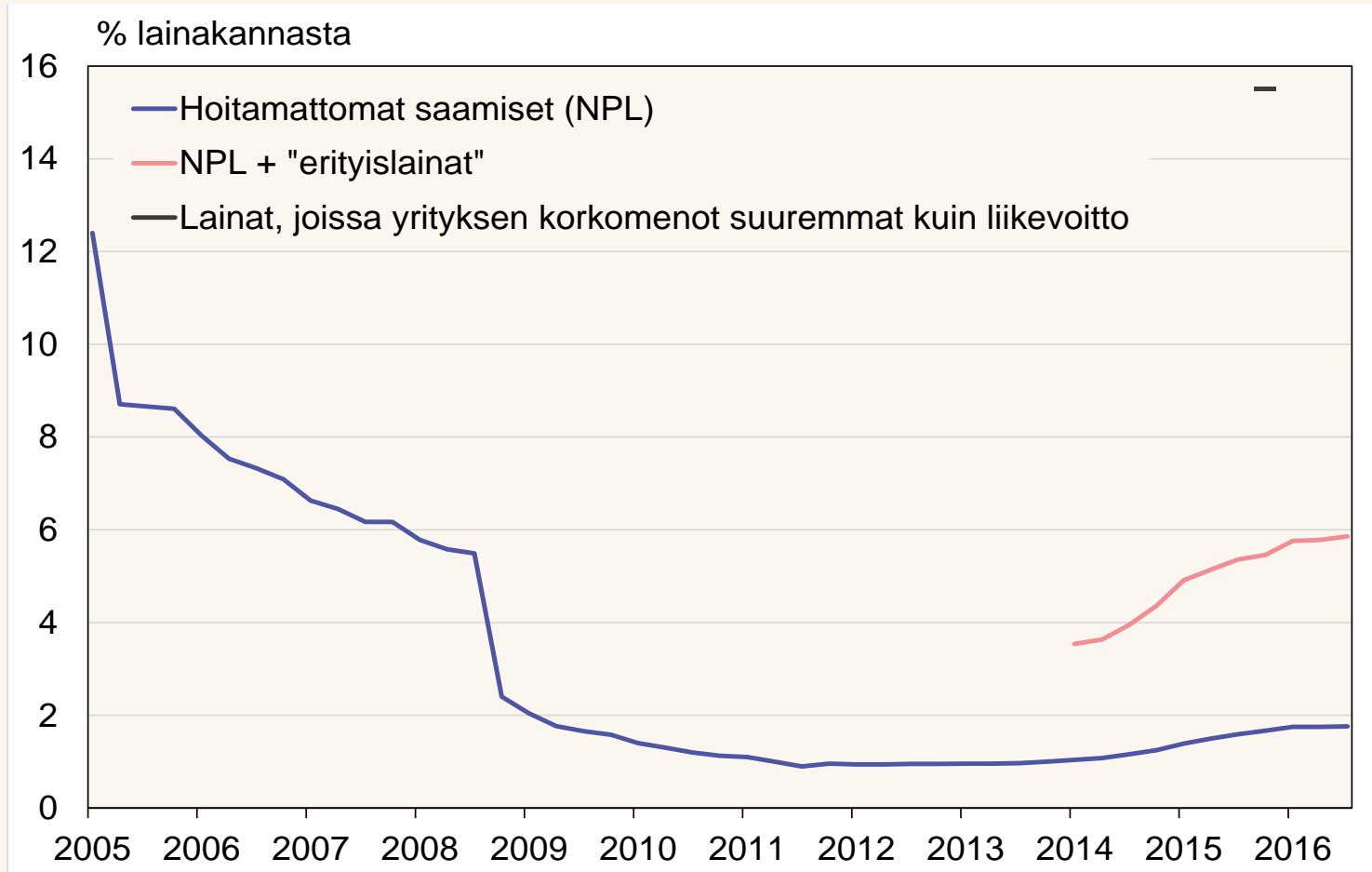

Velkaa keskittynyt väriin paikkoihin

- Valtion yritykset keskimäärin velkaantuneet selvästi yksityisiä enemmän.
- Sektoreista kiinteistösektori, rakentaminen ja niihin liittyvä raskasteollisuus vaikeimmassa tilanteessa. Joillakin muilla ylikapasiteettialoilla kuten laivan rakennuksessa myös paljon velkaa.
- Yritysten tuloskunto ja samalla velanhoitokyky on heikentynyt joillakin sektoreilla, kun talouskasvu hidastuu ja talouden rakenteet muuttuvat. Yritysten väliset maksuviipeet ovat myös pitkittyneet.

Pankit itse ilmoittavat varsin pieniä hoitamattomien saamisten määriä.

Lähteet: CEIC, IMF ja BOFIT

Mitä Kiina tekee velkaantumisvauhdin hidastamiseksi?

- Toimia varsin vähän, ainakaan julkisesti. Kuukausi-indikaattorit viittaavat nopean velkaantumisen jatkuneen.
- ”Elinkelpoisten” yritysten velkataakkaa pienennetään velan vaihdolla yrityksen osakkeisiin. (lokakuu 2016)
- Tekemättä:
- Valtio / paikallishallinto taustaiset yritykset saavat edelleen liian halvalla rahoitusta valtion pankeista.
- Pankkien hoitamattomien saatavien tunnustaminen ja siivous.
- ns. Zombie-yritysten konkurssit, saneeraus tai yksityistäminen

Asiat voisivat olla huonomminkin, sillä

- Velka on kotimaista. Ulkomaisen velan osuus on vain reilu 10 %, josta osa on juanmääräistä.
- Keskushallinnolla on edelleen vain vähän velkaa ja valtiolla runsaasti omistuksia (esim. maat, yritykset, valuuttavaranto)
- Yrityksillä ja kotitalouksilla on paljon säästöjä.
- Pankeilla on edelleen paljon puskureita, vaikka ne ovat pienentyneet viime aikoina.

**Jos Kiina aivastaa, niistäkö
muu maailma?**

Jos Kiina aivastaa, niistäkö muu maailma? Miten Kiinan talous vaikuttaa meihin muihin?

1. Ulkomaankaupan kautta; määrät ja hinnat
2. Rahoitusmarkkinoiden kautta; määrät ja hinnat sekä odotukset tulevaisuudesta ja riskistä

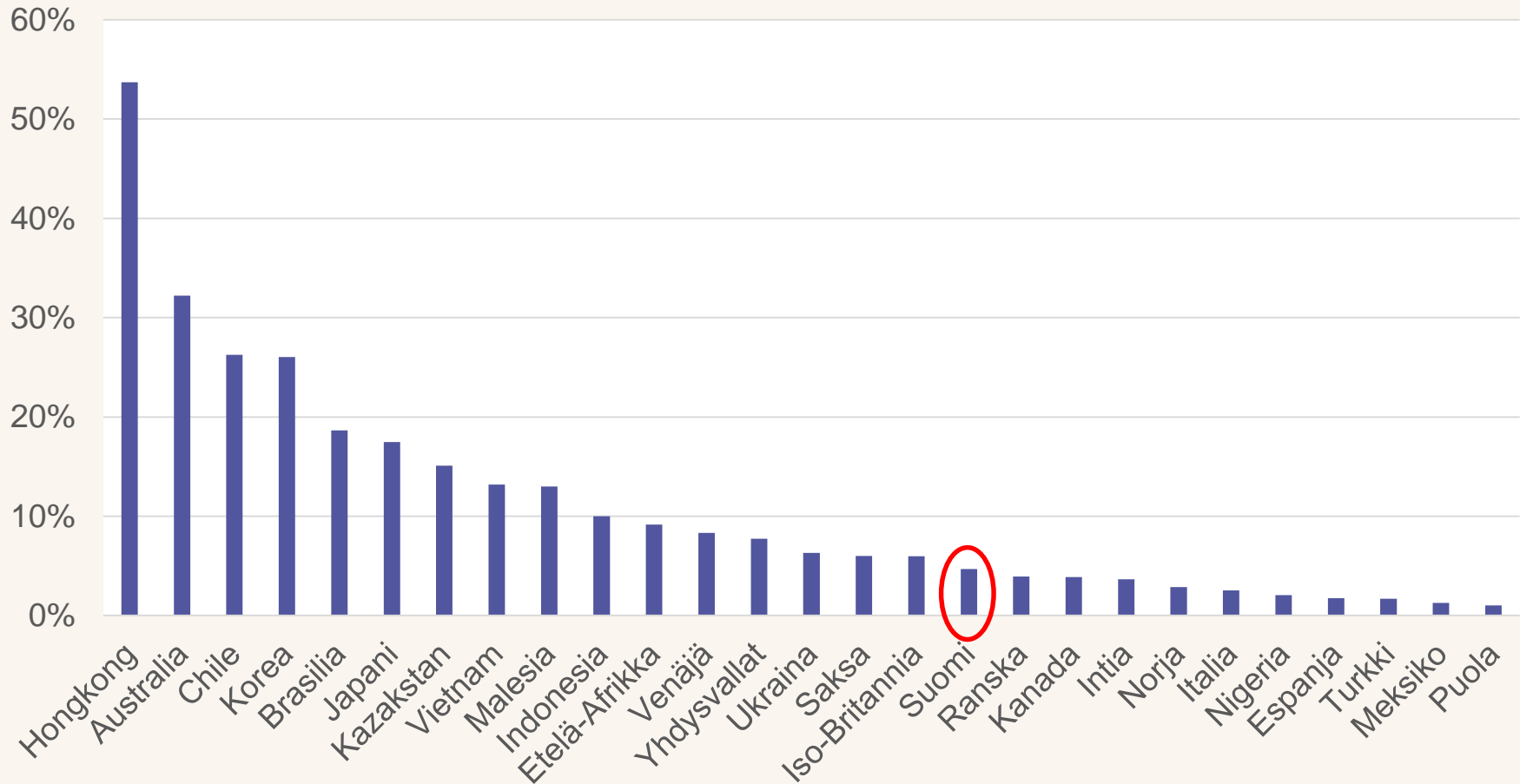
Asiaa on tutkittu eri näkökulmista

- Blaggrave et al. (2016); kysynnän siirtyminen investoinneista kulutukseen ehkä lievästi negatiivinen asia koko maailmantalouden kannalta, mutta jos talouskasvu pysyy nykyisellä tasolla, vaikutus hyvin pieni (paitsi ehkä Aasian nousevissa talouksissa); Kiinan kysyntä vaikuttaa raaka-aineiden hintoihin
- Simola (2015); kysynnän siirtyminen investoinneista kulutukseen suhteellisesti parempi asia mm. elintarvikkeiden ja tekstiilien tuottajille, huonompi koneiden ja laitteiden sekä rakentamiseen liittyvien raaka-aineiden tuottajille; jos kasvu kuitenkin jatkuu suhteellisen nopeana, kaikki hyötyvät

Mille maille Kiina on tärkeä?

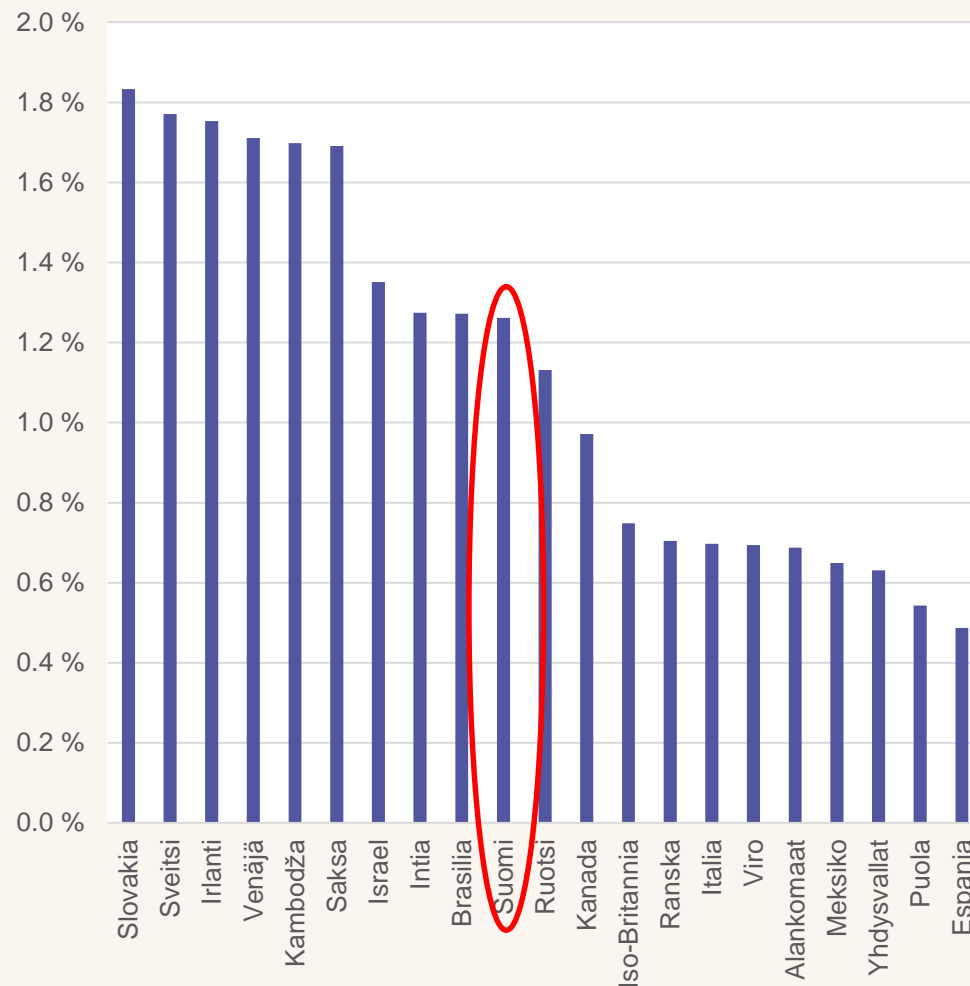
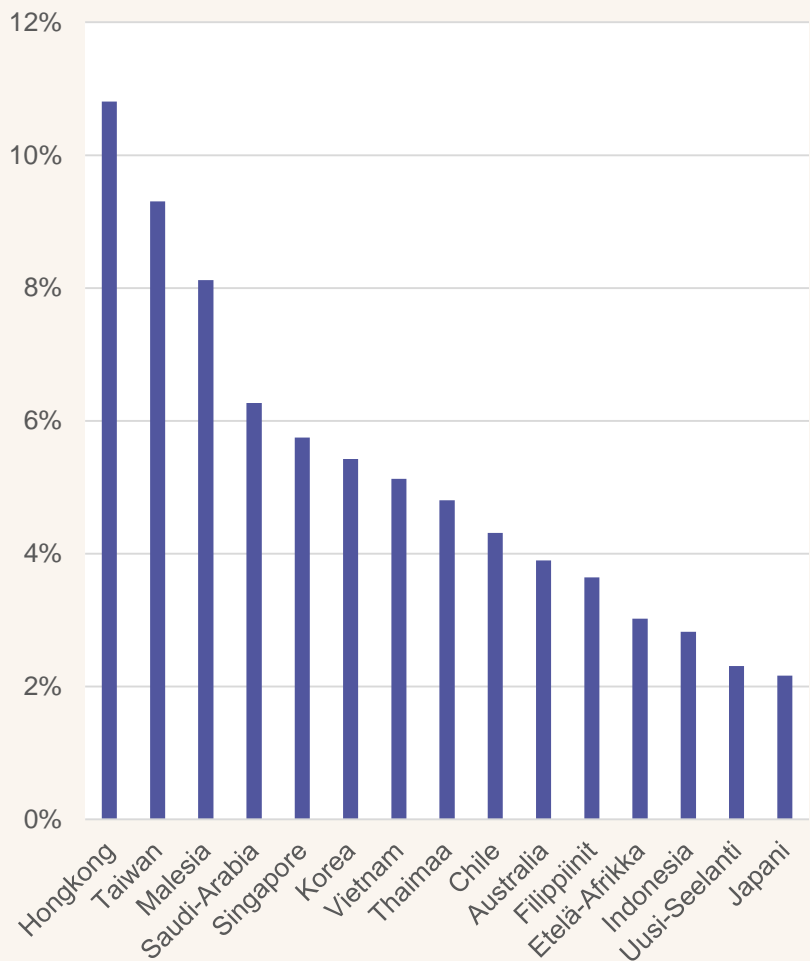
Kiinan osuus viennistä 2015

Lähde: IMF

Mutta vientiluvut eivät kerro vientiin sisältyvästä arvonlisästä – Kiinan loppukysynnän osuus BKT:sta 2011

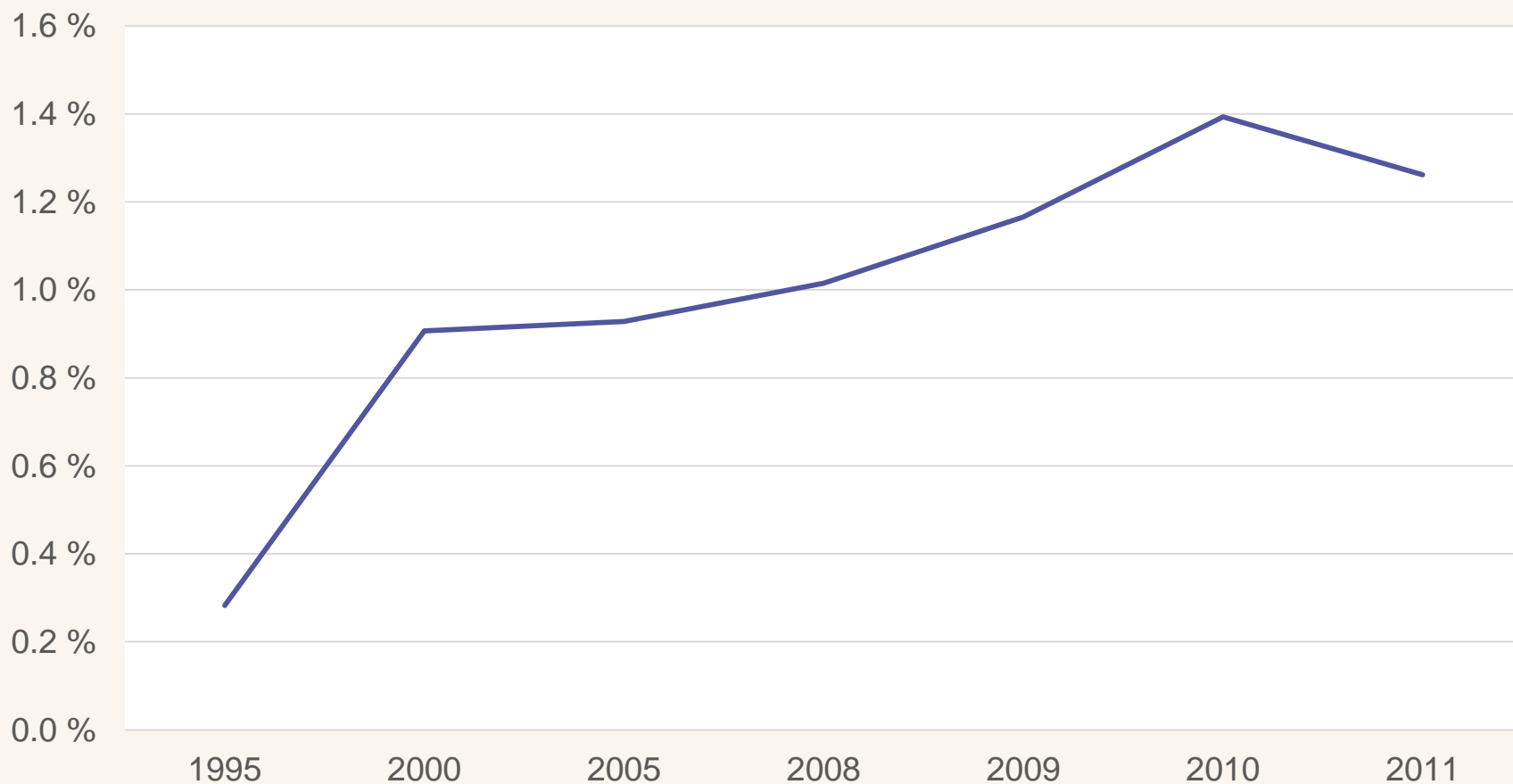

Lähde: OECD TiVA-tilastot

Kiinan merkitys esimerkiksi Suomelle kasvanut nopeasti

Kiinan loppukysynnän osuus Suomen BKT:sta

Lähde: OECD TiVA-tilastot

Ilkka Korhonen

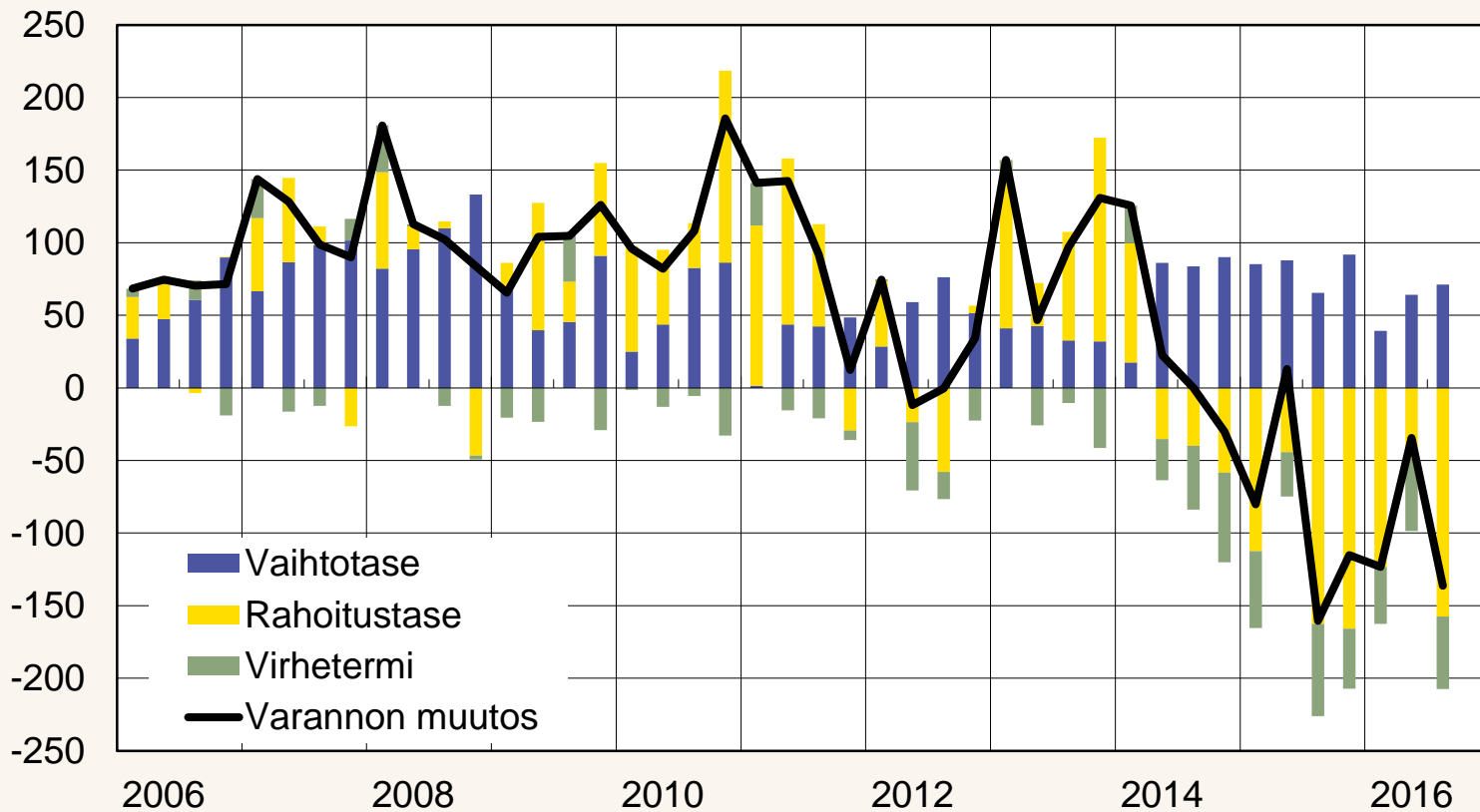
Suomen Pankki – Finlands Bank – Bank of Finland

29

Kiinasta virtaa pääomaa ulkomaille

Kiinan maksutaseen pääerät

Mrd. USD

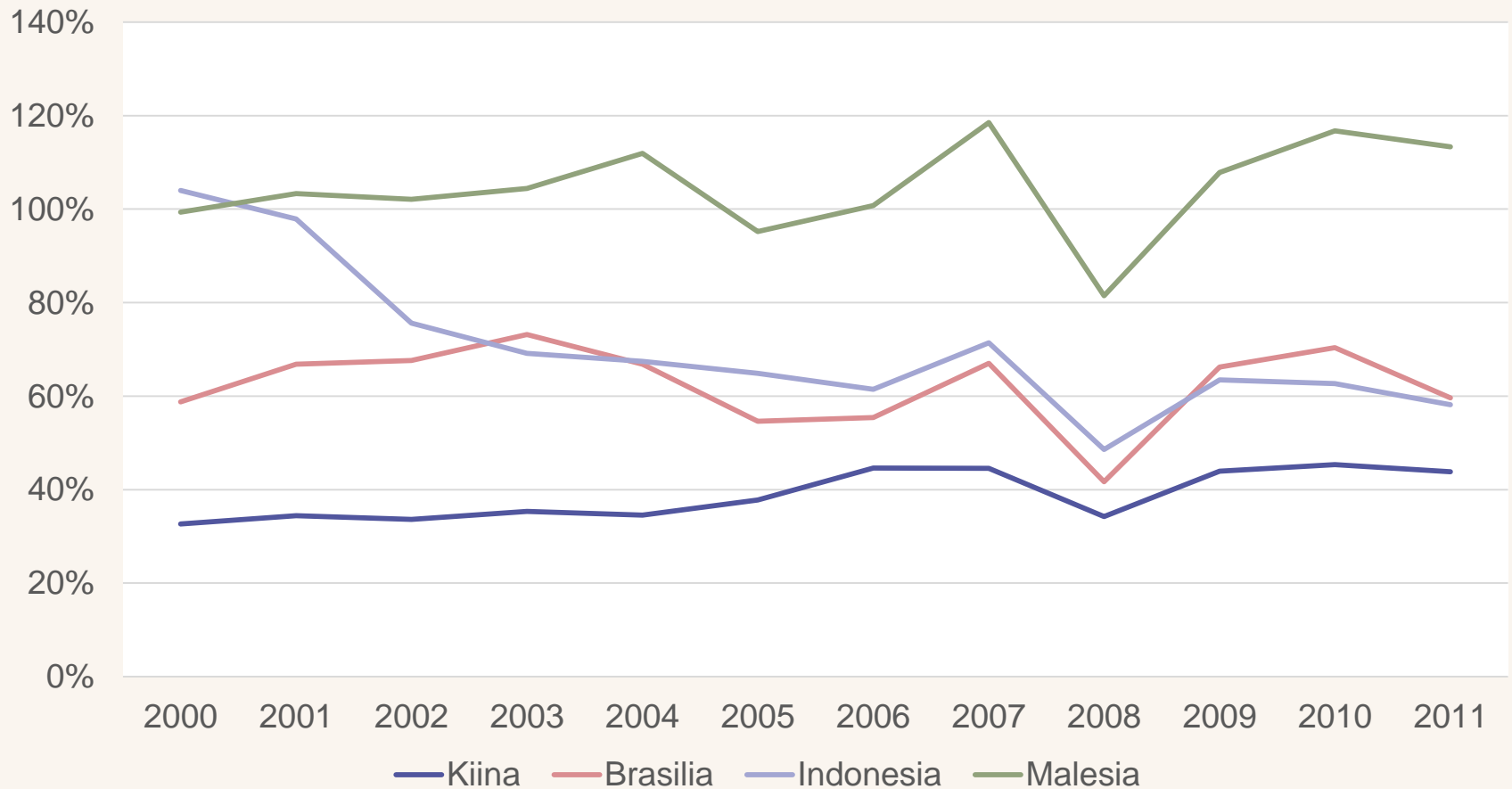

Lähde: Kiinan keskuspankki

Kiina vielä selvästi suljetumpi pääomaliikkeiden suhteen kuin monet muut nousevat taloudet

Ulkomainen velka, %/BKT

Lähde: Lane ja Milesi-Ferretti

Ilkka Korhonen

Suomen Pankki – Finlands Bank – Bank of Finland

31

Kiinan rahoitusmarkkinat vaikuttavat mm. käsityksiin riskistä

VIX-indeksi

Lähde: Reuters

Riikka Nuutilainen

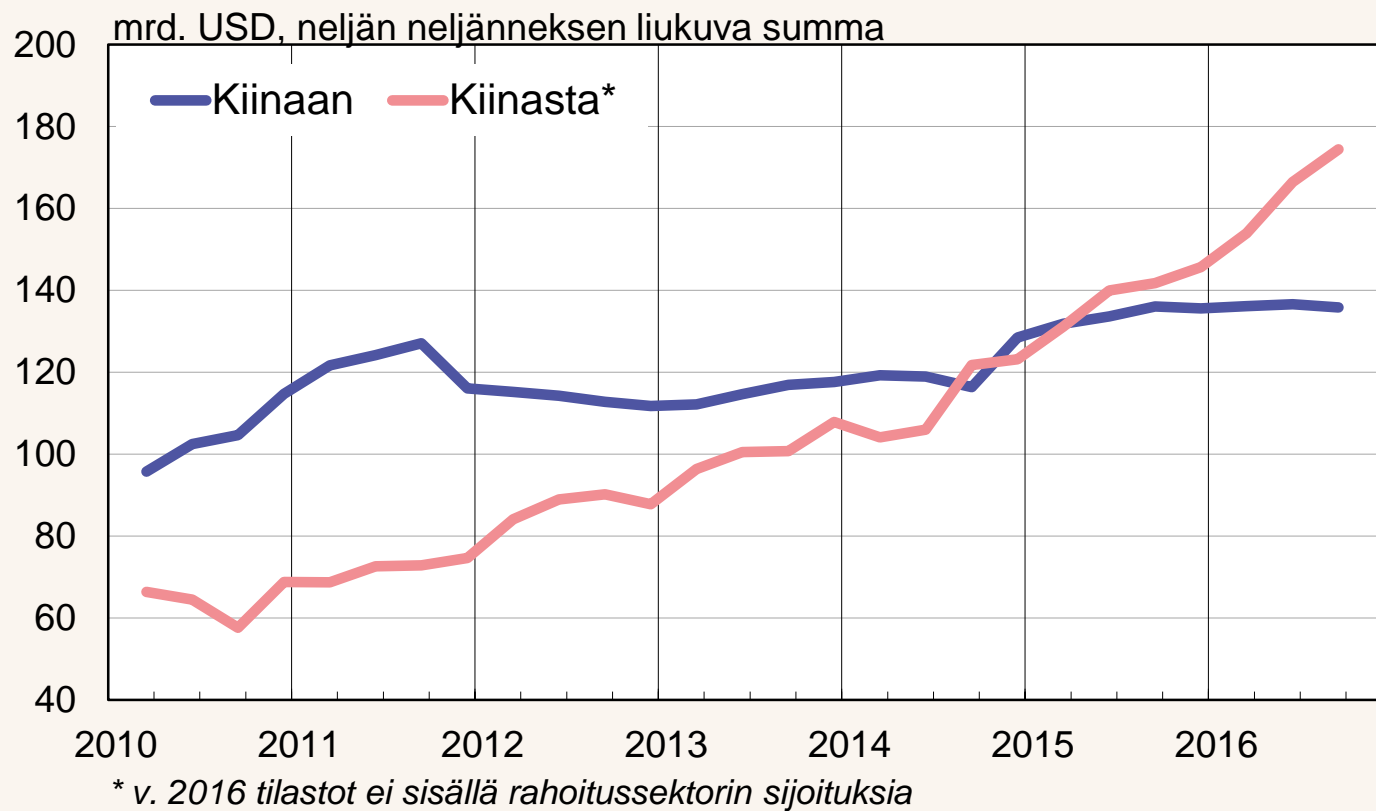
Kiinalaiset yritysostoksilla maailmalla

BOFIT Kiina-tietoisku 2016

Ulos virtaavat suorat sijoitukset ylittivät Kiinaan tulevat sijoitukset viime vuonna

Lähde: Kiinan kauppaministeriö

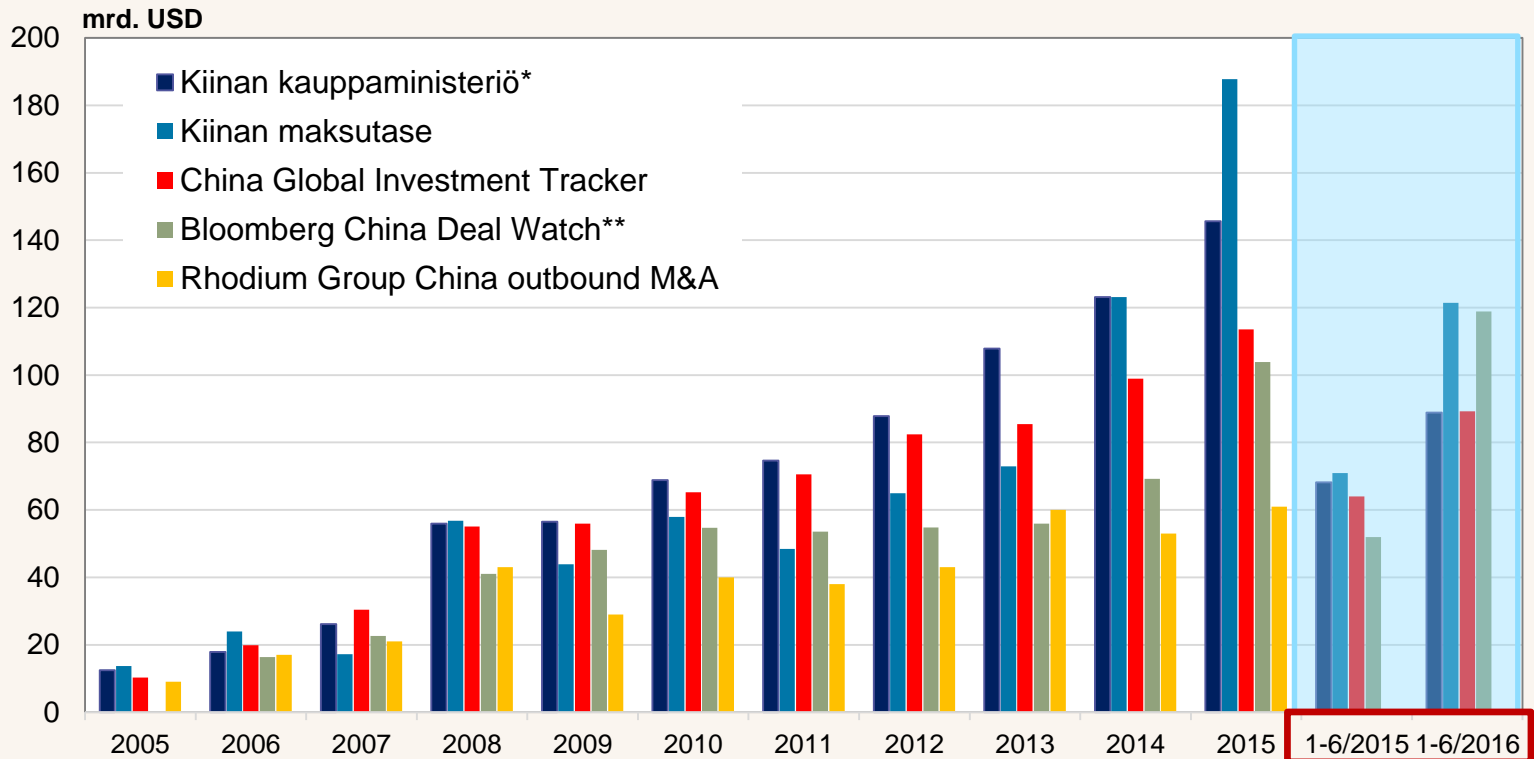
Suorien sijoitusten tilastoinnissa eroja

- Viralliset suorien sijoitusten tilastot (Kiinan kauppaministeriö)
  - Yritysten kauppaministeriöön rekisteröimät suorat sijoitukset (aiemmin kauppaministeriön hyväksymät)
  - Vain välitön sijoituskohde rekisteröidään, suuri osa läpivirtaussijoituksia
  - Ainoasataan bruttovirrat, ei sisällä kotiutettuja sijoituksia tai sijoituksia jotka tehdään ulkomailta hankituin varoin
- Suorat sijoitukset maksutaseessa (SAFE)
  - Tiedot ainoastaan aggregaattitasolla, ei toimialoittaista tai maakohtaista jakaumaa
- China Global Investment Tracker (Heritage Foundation & AEI)
  - Tilastoi kiinalaisyritysten tekemät yli \$100 milj. yritysostot ja uusinvestoinnit toimialoittain ja kohdemaittain (bruttoperusteisesti)
  - Kerätty yritysten ilmoitusten ja uutisoinnin perusteella, luokittelussa ja kattavuudessa joitain puutteita
- Myös muut, mm. Rhodium ja Bloomberg, keräävät omia tilastojaan Kiinan suorista sijoituksista/ yritysostoista

Ulos virtaavissa suorissa sijoituksissa kasvava trendi riippumatta tilastolähteestä

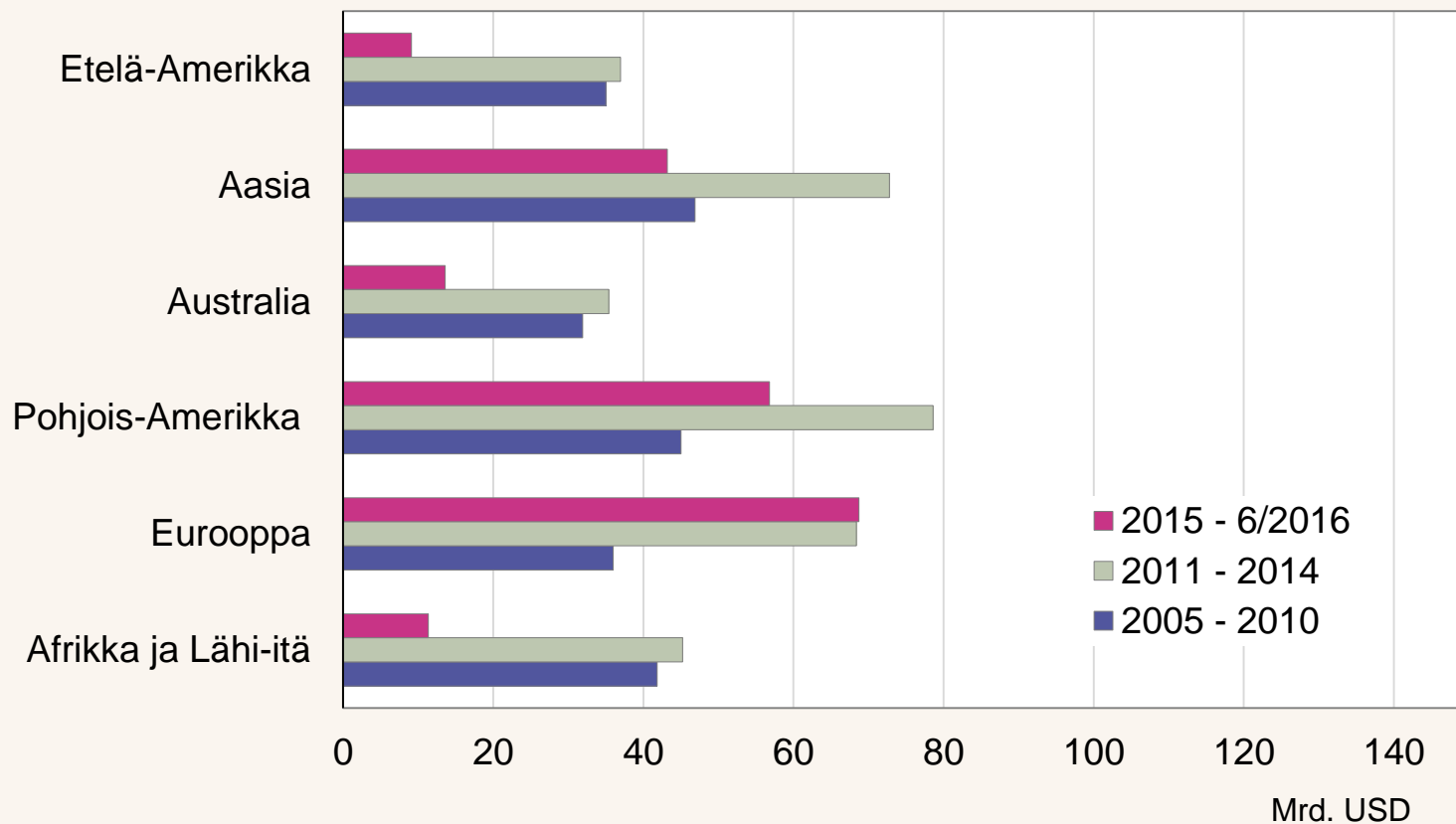
Kiinan suorien sijoitusten virrat maasta ulos

* v. 2016 ei sisällä rahoitussektorin suoria sijoituksia, ** v. 2016 arvio

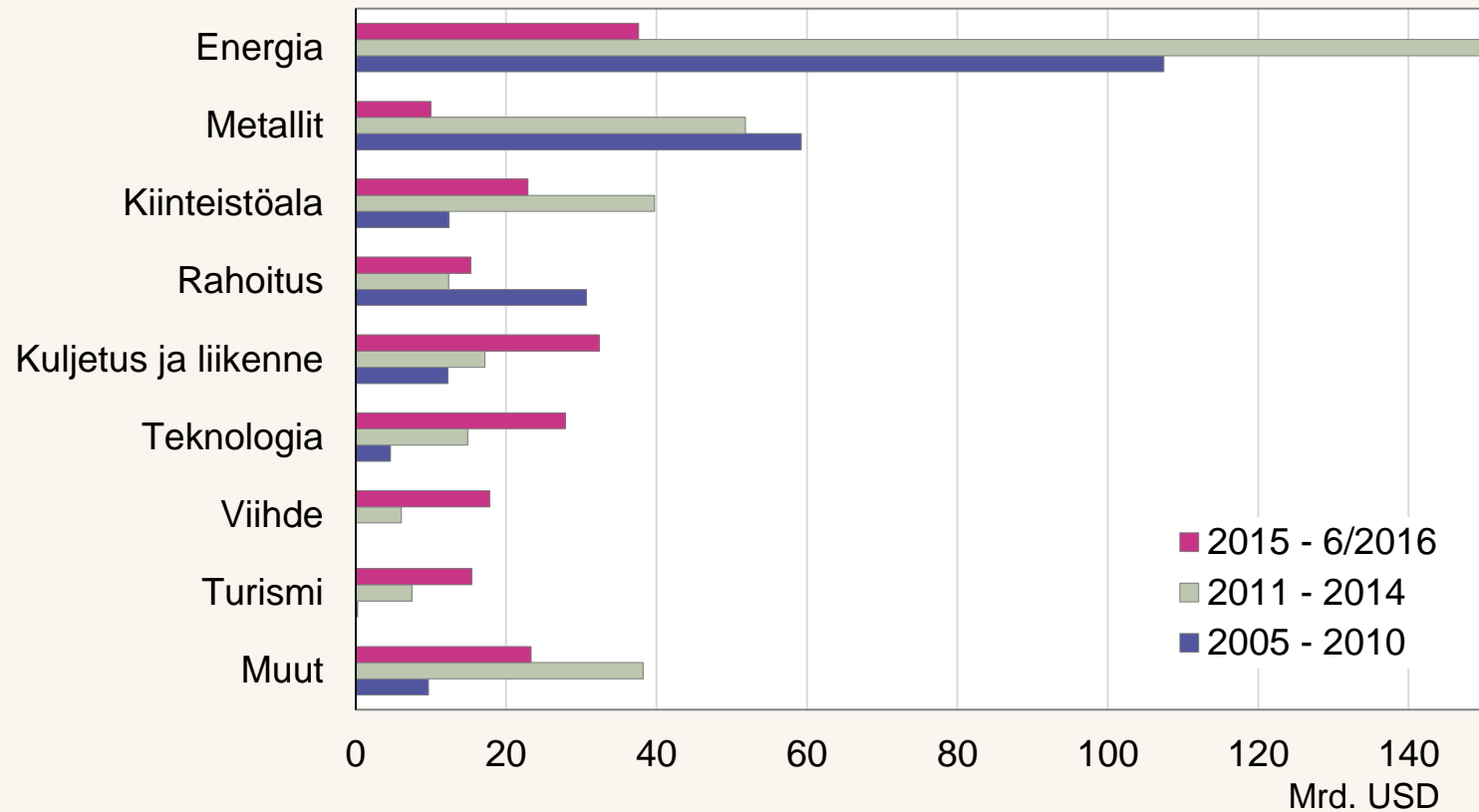
Investointeja yhä enemmän Eurooppaan

Lähde: China Global Investment Tracker (Heritage Foundation & AEI)

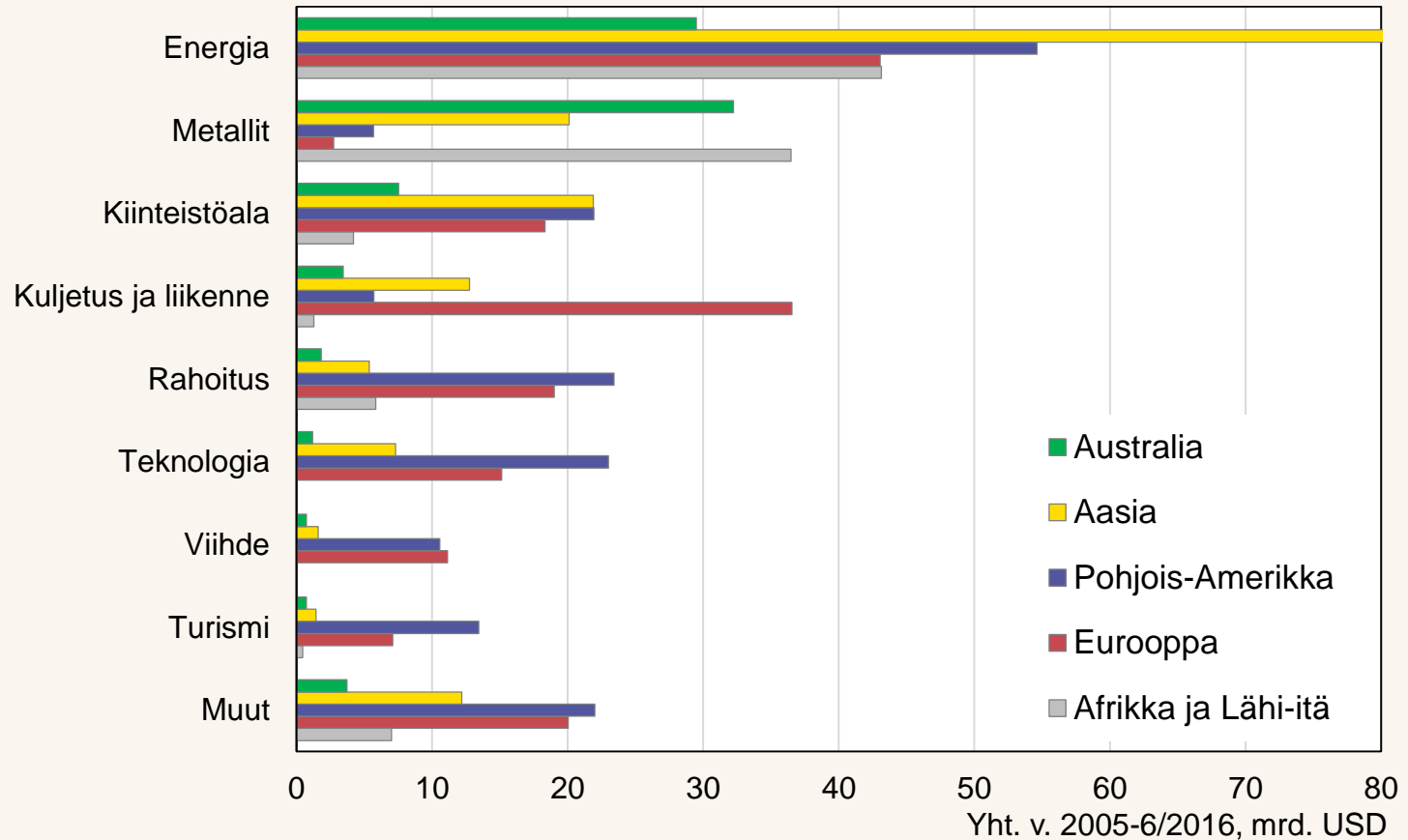

Myös sijoitusten toimialarakenne muuttunut

Lähde: China Global Investment Tracker (Heritage Foundation & AEI)

Investointien toimialarakenteen muutos vaikuttaa alueelliseen jakaumaan

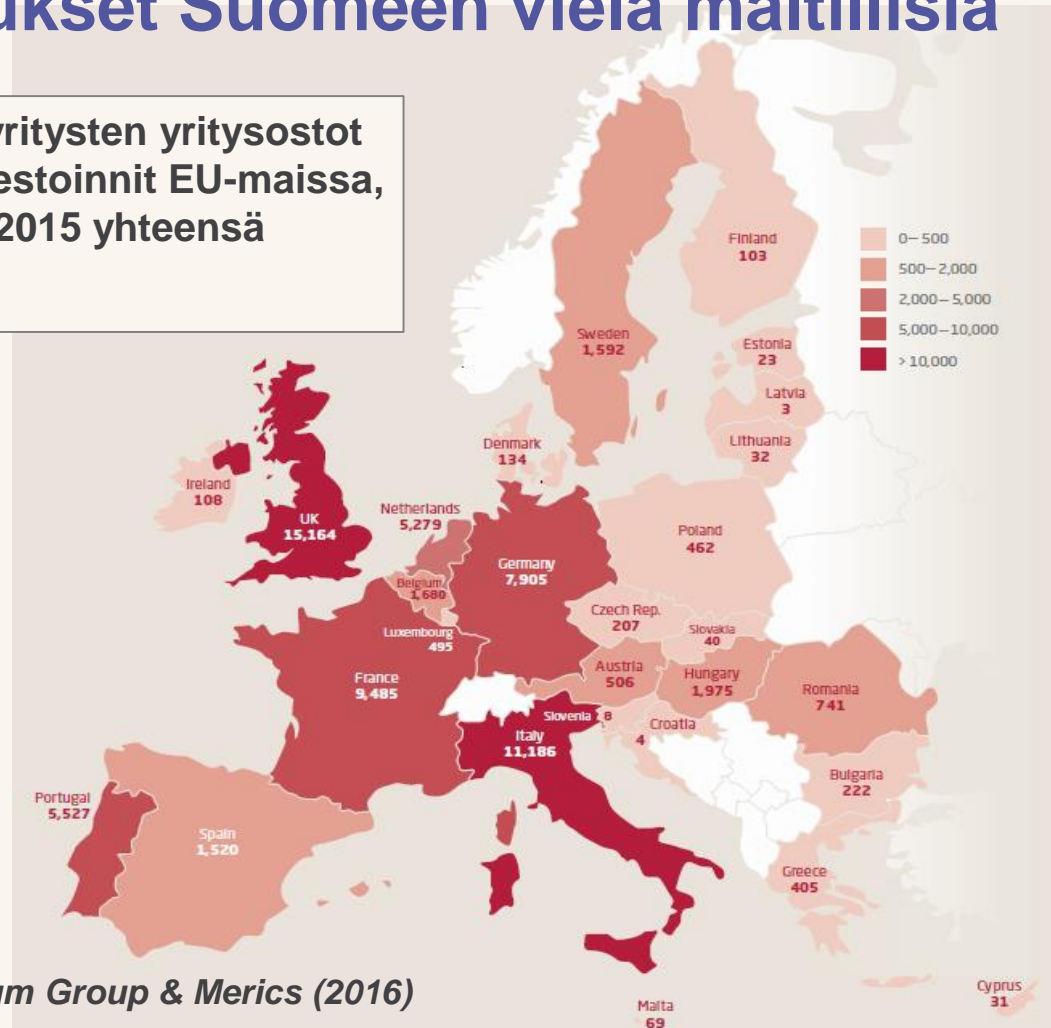

Lähde: China Global Investment Tracker (Heritage Foundation & AEI)

Euroopan mittakaavassa suorat sijoitukset Suomeen vielä maltillisia

Kiinalaisyritysten yritysostot ja uusinvestoinnit EU-maissa, v. 2000 – 2015 yhteensä

Milj. EUR

Lähde: Rhodium Group & Merics (2016)

Kiinalaissijoitukset Suomessa

- Suomessa toimii n. 50 kiinalaisomisteista yritystä, vastaavasti Kiinassa n. 350 suomalaisyritystä
  - mm. Huaweiilla t&k-keskus Suomessa, laivansuunnittelija Deltamarin ja ilmanpuhdistimia valmistava Aavi kiinalaisomistuksessa
  - Suurin osa Suomessa toimivista kiinalaisomisteisista yrityksistä hyvin pieniä
  - v. 2012 Kiinan suorien sijoitusten kanta Suomessa \$34 milj., suomalaissijoitusten kanta Kiinassa \$780 milj. (UNCTAD)

- Kuluvana vuonna sijoitukset Suomeen lisääntyneet
  - Tencent osti 84% Supercellin osakkeista japanilaiselta SoftBankilta (\$8,6 mrd.)
  - China National Silicon osti Ocmeticin (\$190 milj.)
  - Wuxi Lead Intelligent Equipment osti JOT Automationin (\$80 milj.)
  - Lisäksi useita suunnitteella olevia hankkeita;
    - Wuhan Kaidi Electricin biopolttoainelaitoshanke Kemissä,
    - Camc Engineering pääomistajana biojalostamohankkeessa Kemijärvellä,
    - China Railway Rolling Stockin tarjous Skoda Transportationista (Otanmäen tehdas),
    - PowerVision avaamassa t&k-yksikköä Tampereelle,
    - ...

Valtio kannustanut ulkomaisiin suoriin sijoituksiin

- Kiina jo pitkään kannustanut ulkomaisia suoria sijoituksia maahan, ulos suuntautuvia suoria sijoituksia helpotettu ja tuettu enenevässä määrin viime vuosina
  - v. 2014: ilmoitus riittää investointiluvan hakemisen sijaan, ainoastaan “sensitiivisille” toimialoille tai alueille ja suurille (yli \$2 mrd.) sijoituksille vaaditaan hyväksyntä
  - v. 2015: valuutan vaihtoa suoria sijoituksia varten helpotettiin
  - Ulkomaisiin sijoituksiin mahdollista saada rahoitustukia, veroetuja ja edullista luototusta
- Kiinalaisyrityksillä rajoitetut mahdollisuudet tehdä ulkomaisia arvopaperisijoituksia, jolloin suorat sijoitukset keino investoida ulkomaille
- Kiinan valtion korkean prioriteetin kansainvälistymishankkeet, kuten uusi silkkitie, tukevat ulkomaisia suoria sijoituksia

Talouden kehittyessä suorien sijoitusten virrat lisääntyvät

- Kiinalaisyrietykset maailman suurimpien joukossa monella toimialalla, mutta aiemmin toimineet lähinnä kotimarkkinoilla
  - Talouden avautuminen aukaissut uudet markkinat näille yrityksille ja mahdollisuuden sijoitusten hajauttamiseen ja tietotaidon hankintaan
  - Talouskasvun hidastuminen ja tuotto-odotusten lasku kotimaassa tehnyt ulkomaisista sijoituksista aiempaa houkuttelevampia
- Kiinniotto selittää nopeaa kasvua
  - Kiinan ulkomaiset suorat sijoitukset 4% maailman suorien sijoitusten kannasta (Yhdysvallat 24%, Saksa 7%, Iso-Britannia 6%)
  - Talouden kokoon suhteutettuna Kiinan ulkomaisten suorien sijoitusten kanta kehittyneitä talouksia paljon pienempi
  - v. 2015 Yhdysvaltojen tekemät suorat sijoitukset \$300 mrd., Japanin \$129 mrd. ja Kiinan \$128 mrd. (UNCTAD)

Suorien sijoitusten kanta v. 2015, % BKT:stä		
	maahan	maasta ulos
Kiina	11	9
Yhdysvallat	31	31
Japani	4	30
Korea	13	20
EU	48	58
Suomi	40	41
<i>Maaailma</i>	<i>34</i>	<i>34</i>

Lähde: UNCTAD

Pyrkimykset viedä pääomaa ulos Kiinasta näkyvät myös suorien sijoitusten tilastoissa

- Viimeaikainen pääoman ulosvirtaus myös suorien sijoitusten kautta
  - Juanin heikkenemisodotukset kiihdyttäneet Kiinasta ulos virtaavia sijoituksia
  - Pääomavirtojen naamioiminen suoriksi sijoituksiksi voi vääristää suorien sijoitusten tilastoja
- Tätä pyritään nyt rajoittamaan
  - Viranomaiset ovat puuttumassa erityisesti ulkomaisiin investointeihin, jotka eivät kohdistu yrityksen omalle toimialalle
  - Rajoituksia myös erittäin suurille ulkomaisille yritysostoille ja valtionyritysten suuriin kiinteistökauppoihin
- Uusien rajoitusten ei kuitenkaan tulisi hankaloittaa ”aitoja” suoria ulkomaisia sijoituksia

Miksi erityisesti Eurooppa kiinnostaa kiinalaissijoittajia?

- Viime vuonna kiinalaissijoitukset Eurooppaan kasvoivat yli 40% (Rhodium Group)
  - Eurooppa näyttäytyy turvallisena sijoituskohteena
  - Korkean teknologian yrityksiä
  - Kehittyneet kuluttajamarkkinat ja kansainvälisesti tunnetut brändit
- Kilpailu kiinalaisinvestoinneista maiden välillä, toisaalta asenteet tiukentuneet Euroopassakin
  - mm. sveitsiläisen Syngentan ja saksalaisen Aixtronin kaupat tarkastelussa kilpailu- tai turvallisuussyihin vedoten
  - Yhdysvalloissa yhä enemmän kiinalaisyriyten ostotarjouksia käy läpi turvallisuustarkistuksen ja joitain estetty
- Pääargumenttina epätasapuoliset kilpailuolosuhteet
  - Markkinoille pääsy; Kiina rajoittaa yhä ulkomaisia investointeja monilla sellaisilla toimialoilla, joissa kiinalaisyriykset Euroopassa toimivat
  - Kilpailua vääristävät tuet; mm. halpa rahoitus

Kiitos!